

BIDRAG TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

III) Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 3.

ÅREN

1866—1870.

VESTERBOTTENS LÄN.

1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.

Till *areal* och *gränser* har Vesterbottens län under ifrågasvarande period ej undergått annan förändring, än att, i sammanhang med bestämmandet af den gräns emellan Norrbottens och Vesterbottens läns lappmarker, som skulle lända till efterrättelse, intilldess efter verkställd afvittring en definitiv reglering deraf kunde fastställas, genom Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Bref den 20 Maj 1868 blifvit förordnad, att lappskatteländen Lajnejaur, Keppijaur, Släppejaur, Gransele, Vuorbejaur, Södra Levattnet och Duoldimjaur i Malå kapellförsamling af Arvidsjaurs socken i Norrbottens län, jemte nybyggena Nordanås och Fjällnäs i Arjeplogs socken af nyssnämnda län, skulle från och med 1869 i administrativt hänseende förläggas till Vesterbottens län; att berörda tvenne nybyggen, så väl i administrativt som judicielt och ecklesiastikt afseende skulle tillhöra Sorsele lappmarks socken; samt att, i fråga om afskiljandet af ofvan uppräknade lappskatteländ, (som med endast ringa undantag utgöra hela Malå kapellförsamling), från Arvidsjaurs och införlifvande med Sorsele socken Eders Kongl. Maj:t ville, i sammanhang med pröfningen af gjord ansökan om tillstånd för innevånarne i kapellförsamlingen att i förening med innevånarne i några närliggande byar bilda eget pastorat, Nådigt utlåtande meddela.

Malå kapellförsamling antages innehålla omkring 21,5 kvadratmil; hvadan hela länet numera skulle omfatta omkring 541 kvadratmil, hvaraf 177 kvadratmil belöpa på nedre landet och öfriga 364 kvadratmil på lappmarken.

Nämnda kapellförsamling är, enligt Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Bref den 29 April 1869, tillagd Norsjö länsmansdistrikt i andra fögderiet af Vesterbottens län.

I afseende å *länets indelning* i öfrigt uti fögderin och domsagor återopas senast afgifven femårsberättelse.

Sedan genom Nådigt Bref den 20 December 1867 blifvit bestämdt, att Umeå stads- och landsförsamlingar skulle, efter dåvarande kyrkoherdens och stadskomministerns afgång, hvar för sig utgöra ett serskildt regalt gäll och stadskomministers-tjensten indragas, samt bemålde kyrkoherde och komminister numera med döden afgått, utgör pastoratens antal inom länet 20; kapellförsamlingarnas 6; bruksförsamlingarnas 3.

Härförutom finnas så kallade bönehus inrättade uti Fatmakke och Dikanäs i Vilhelmina lappmarks socken och uti Öfra Gautsträsk i Sorsele lappmarks församling samt uti Risbäck i Dorotea socken.

Vid Holmö kapell har endast under åren 1869 och 1870 prest ständigt varit anställd; och vid Hörneåfors, Robertsfors och Ytterstfors brukskyrkor har under hela femårsperioden gudstjenst ej uppehållits annorledes, än att presterskapet från moderförsamlingarna några gånger årligen i brukskyrkorna hållit gudstjenst.

Efter det anslag för en serskild länsman i Jörns kapellförsamling beviljats under år 1868, utgör antalet af *länsmansdistrikt* numera 23.

I fråga om länets *naturbeskaffenhet* återopas senast afgifven femårsberättelse.

Förutom de *socknekartor*, som i densamma omförmålas, är karta öfver Vännäs socken numera upprättad.

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utger ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse	1-21.
1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.....	1.
2. Innevånare.....	2.
Tab. Litt. A. Uppgift på ut- och inflyttade personer i Vesterbottens län.....	2.
3. Näringar.....	3.
Tab. Litt. B. Anslag till afdikning.....	4.
Tab. Litt. C. Uppgift å till länet inkommen spanmål under nedannämnda år.....	4.
Tab. Litt. D. Priser å spanmål och potatis.....	4.
Tab. Litt. E. Summarisk uppgift öfver skogsafverkningen inom Vesterbottens län från den 1 Juni 1866 till den 31 December 1870.....	6-7.
Tab. Litt. F. Uppgift å de inom Vesterbottens län under åren 1866-1870 för Kongl. Maj:ts och Kronans räkning försålda kronoöfverloppsmarker, deras areal, grundränta och försäljningsbelopp.....	8.
Tab. Litt. G. Summarisk uppgift å exporten af skogsalster m.m. till utrikes orter nedannämnda år.....	9.
Tab. Litt. H. Uppgift angående Salpetertillverkningen i länet för hvardera af de sistförflutna fem åren.....	10.
4. Kommunikationsanstalter och Transportindustri.....	11.
5. Kameralförhållanden.....	13.
Tab. Litt. I. Uppgift rörande handel med bränvin och andra spritdrycker i Vesterbottens län för året 1869-1870.....	13.
6. Politi.....	15.
Tab. Litt. K. Uppgift på arbeten, som af Afvittrings-landtmätarne blifvit verkställda år 1866-1870.....	15.
Tab. Litt. L. Tablå utvisande beloppet af de Statsbidrag och allmänna onera, som utgått från fastigheter inom Vesterbottens Läns första och andra fögderin år 1870..	15.
Tab. Litt. M. Öfversigt öfver Folkskoleväsendet vid utgången af år 1870, enligt inkomna uppgifter.....	16.
Tab. Litt. N. Uppgift å antalet fångar, som under loppet af nedannämnda år varit intagne å länsfängelset.....	17.
Tab. Litt. O. Uppgift angående Vesterbottens Enskilda Banks verksamhet under nedannämnda år.....	17.
Tab. Litt. Pa. Vesterbottens läns Brandstodsbolags ställning nedannämnde år.....	18.
Tab. Litt. Pb. Skellefteå sockens Brandstodsbolags ställning nedannämnde år.....	18.
Tab. Litt. Q. Summarisk uppgift å Kommunal-utskylderna inom Vesterbottens län, inberäknade bidragen till fattigvården, nedannämnda år.....	20.

	Sid.
Tabellbilagor	23-32.
Tab. N:o 1. Folkmängd.....	23.
Tab. N:o 2. Jordbruk.....	23.
Tab. N:o 3. Boskapsskötsel.....	23.
Tab. N:o 4. Skogshushållning.....	24.
Tab. N:o 5. Dödade rofdjur.....	24.
Tab. N:o 6. Husdjur dödade af rofdjur.....	24.
Tab. N:o 7 a. Bruk, fabriker och manufaktur-inrättningar, år 1870.....	25.
Tab. N:o 7 b. Handtverkerin år 1870.....	25.
Tab. N:o 8. Allmänna vägar, gästgifverin och skjutsning.....	26.
Tab. N:o 9 a. Sjöfart, år 1870.....	26.
Tab. N:o 9 b. Handlande, år 1870.....	27.
Tab. N:o 10 a. Hemman och jordlägenheter m.m. å landsbygden, år 1870.....	28.
Tab. N:o 10 b. Jordområde och egendomar i städerna, år 1870.....	28.
Tab. N:o 11. Laga skiften åren 1866-1870.....	29.
Tab. N:o 12. Krono-uppbörden.....	30-31.
Tab. N:o 13. Sparbanker.....	32.
Tab. N:o 14. Fattigvården.....	32.

BIDRAG TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

III) Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 3.

ÅREN

1866—1870.

VESTERBOTTENS LÄN.

1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.

Till *areal* och *gränser* har Vesterbottens län under ifrågasvarande period ej undergått annan förändring, än att, i sammanhang med bestämmandet af den gräns emellan Norrbottens och Vesterbottens läns lappmarker, som skulle lända till efterrättelse, intilldess efter verkställd afvittring en definitiv reglering deraf kunde fastställas, genom Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Bref den 20 Maj 1868 blifvit förordnad, att lappskatteländen Lajnejaur, Keppijaur, Släppejaur, Gransele, Vuorbejaur, Södra Levattnet och Duoldimjaur i Malå kapellförsamling af Arvidsjaurs socken i Norrbottens län, jemte nybyggena Nordanås och Fjällnäs i Arjeplogs socken af nyssnämnda län, skulle från och med 1869 i administrativt hänseende förläggas till Vesterbottens län; att berörda tvenne nybyggen, så väl i administrativt som judicielt och ecklesiastikt afseende skulle tillhöra Sorsele lappmarks socken; samt att, i fråga om afskiljandet af ofvan uppräknade lappskatteländ, (som med endast ringa undantag utgöra hela Malå kapellförsamling), från Arvidsjaurs och införlifvande med Sorsele socken Eders Kongl. Maj:t ville, i sammanhang med pröfningen af gjord ansökan om tillstånd för innevånarne i kapellförsamlingen att i förening med innevånarne i några närliggande byar bilda eget pastorat, Nådigt utlåtande meddela.

Malå kapellförsamling antages innehålla omkring 21,5 kvadratmil; hvadan hela länet numera skulle omfatta omkring 541 kvadratmil, hvaraf 177 kvadratmil belöpa på nedre landet och öfriga 364 kvadratmil på lappmarken.

Nämnda kapellförsamling är, enligt Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Bref den 29 April 1869, tillagd Norsjö länsmansdistrikt i andra fögderiet af Vesterbottens län.

I afseende å *länets indelning* i öfrigt uti fögderin och domsagor återopas senast afgifven femårsberättelse.

Sedan genom Nådigt Bref den 20 December 1867 blifvit bestämdt, att Umeå stads- och landsförsamlingar skulle, efter dåvarande kyrkoherdens och stadskomministerns afgång, hvar för sig utgöra ett serskildt regalt gäll och stadskomministers-tjensten indragas, samt bemålde kyrkoherde och komminister numera med döden afgått, utgör pastoratens antal inom länet 20; kapellförsamlingarnas 6; bruksförsamlingarnas 3.

Härförutom finnas så kallade bönehus inrättade uti Fatmakke och Dikanäs i Vilhelmina lappmarks socken och uti Öfra Gautsträsk i Sorsele lappmarks församling samt uti Risbäck i Dorotea socken.

Vid Holmö kapell har endast under åren 1869 och 1870 prest ständigt varit anställd; och vid Hörneåfors, Robertsfors och Ytterstfors brukskyrkor har under hela femårsperioden gudstjenst ej uppehållits annorledes, än att presterskapet från moderförsamlingarna några gånger årligen i brukskyrkorna hållit gudstjenst.

Efter det anslag för en serskild länsman i Jörns kapellförsamling beviljats under år 1868, utgör antalet af *länsmansdistrikt* numera 23.

I fråga om länets *naturbeskaffenhet* återopas senast afgifven femårsberättelse.

Förutom de *socknekartor*, som i densamma omförmålas, är karta öfver Vännäs socken numera upprättad.

2. Innevånare.

Länets folkmängd, som utgjorde vid 1865 års utgång enligt mantalslängderna 88,361 och enligt presterskapets summariska uppgifter 88,763 personer, uppgick vid 1870 års slut till 91,759 Tab. N:o 1. människor, jemlikt hvad bilagde tabell *N:o* 1 utvisar. Tillökningen under perioden i fråga utgör sålunda 2,996 människor; men när i denna summa ingår Malå kapellförsamlings folkmängd, som vid 1870 års utgång besteg sig till 896 personer, blir folkökningen inom länet egentligen endast 2,100 människor; då den deremot utgjorde: under åren 1856—1860, 7,776 och under åren 1861—1865, 7,285 människor; varande orsaken till detta mindre gynnsamma förhållande antagligen att söka dels och hufvudsakligen i de flere på hvarandra följande missväxt-åren och deraf beroende bristande och dålig föda samt derigenom uppkomna sjukdomar, som i synnerhet under åren 1867 och 1868 borttryckte mycket folk, och dels deri, att, på sätt nedanstående Tab. Litt. A. tabell Litt. A. utvisar, under femårsperioden de utflyttades antal med 1,550 öfverstiger de till länet inflyttades.

I allmänhet ske utflyttningarna till södra delen af Norrland, hufvudsakligen af arbetare och tjenstehjon, emedan lönevilkoren och arbetsförtjänsterna derstädes äro något högre än här i orten. Ett ringa antal af de utflyttade har begifvit sig till främmande länder och en del af dem, som med sådan föresats utflyttat härifrån, har ej kommit längre än till mellersta och södra Sverige, der somliga bosatt sig och andra åter, som gripits af längtan till sitt forna hem, dit återvändt.

Förhållandet med *dödligheten* inom länet under perioden ådagaläggas af följande tal:

år 1866 afleda	1,431.
» 1867 »	1,952.
» 1868 »	3,080.
» 1869 »	1,833.
» 1870 »	1,531.
Summa	9,827.

Anmärkningsvärdt torde vara, att af 1,915 personer, som enligt mantalslängderna utgjort tillökningen af folkmängden inom länet, 475 belöpa sig på lappmarken, ehuru innevånarnes antal derstädes icke utgör ens $\frac{1}{5}$ del af hela länets.

Då den *lappska befolkningen*, som vid 1865 års slut besteg sig till 1,067 personer, vid nu varande femårsperiodens utgång utgjorde 1,263 människor och sålunda under de sista fem åren ökat sig med 196, härleder sig detta hufvudsakligen från de med Malå kapells förläggande till Vesterbotten tillkomna lappar,

Tab. Litt. A. Uppgift på ut- och inflyttade personer i Vesterbottens län.

	Utflyttade.	Inflyttade.
1866	692	356
1867	799	452
1868	989	499
1869	725	517
1870	618	449
Summa	3,823	2,273

men får ock till någon del tillskrifvas den omständigheten, att det intrång, som nybyggarne här förut gjort å lapparnes renbetesland, något minskats, sedan en serskild gränslinea blifvit bestämd mellan lappmarkens kulturland och fjällbygd; till följd hvaraf lapparnes öfvergång från ett nomadiskt till ett jordbrukande lefnadssätt under senaste åren i det närmaste upphört; hvarigenom verkliga förhållandet med den lappska folkstammens antal säkrare kan bedömas, än tillföre.

Lefnadssättet har under de sistförflutna fem åren icke undergått någon väsentlig förändring. Visserligen förmärktes under åren 1867, 1868 och 1869, då följderna af förstnämnda års svåra missväxt ännu voro mer eller mindre kännbara, någon inskränkning i förbrukningen af öfverflödsvaror, såsom kaffe och spritdrycker, äfvensom af lyxartiklar, men med återkomsten af goda tider är det att befara, att de gamla vanorna återtagas.

Den utsträckta *handelsfriheten* är för allmogen inom länet en verklig kräfta. Mer än någonsin tillföre öfversvämmas länet af dessa s. k. handlande, in- och utländska, som sprida ut sitt kram, nästan uteslutande bestående af öfverflöds- och lyxartiklar, hvilka befolkningen, dels i hemmen och dels i städerna lockas och nästan tvingas att köpa, och hvarigenom årligen högst betydliga summor, de der skäligen bort och kunnat besparas eller till nyttigare ändamål användas, gå ut ifrån länet. Dessa handlande vandra merendels från gård till gård med sitt kram; andra åter begagna för samma ändamål en mängd biträden, stundom uppgående till ett tiotal personer. Förutom den ekonomiska skada, dessa handlande åstadkomma, verkar deras kringresande i landet ingalunda godt för sedligheten.

Förbrukningen af spritdrycker synes småningom blifva mindre allmän, heldst bland den yngre befolkningen. Olofflig försäljning och utskänkning af sådana drycker eger väl ännu rum i vissa delar af länet, ehuru kronobetjenings och öfrige åklagares nit och verksamhet i och för stäffande af ifrågavarande oskick dock i någon mån hejdat detsamma.

Begäret efter tobak och snus synes vara i tilltagande. Bäjerskt öl förbrukas allmänt, så väl i städerna som på landet. Vin deremot förtäres i ringa skala å landet, endast vid högtidliga tillfällen såsom bröllop, barndop m. m.

Skismatiska rörelser af den beskaffenhet, att de medfört bildandet af serskilda församlingar, hafva ej förekommit.

Byggnadssättet har under de sista fem åren icke undergått någon väsentlig förändring. Der nybyggnad sker, göras bonings- och uthus dock i allmänhet rymligare och ljusare än tillföre. Spån begagnas nu allmänligen å landet till taktäckning.

Fem serskilda *skarpsskytteföreningar*, med af Eders Kongl. Maj:ts förordnade öfverbefälhafvare, finnas inom länet, nemligen i Skellefteå, Burträsk, Bygdeå och Löfångers socknar samt Umeå stad med filialafdelning i Umeå socken, och voro de aktiva skarpsskyttarnes antal vid 1870 års utgång:

i Skellefteå förening	402.
» Burträsk d:o	185.
» Löfångers d:o	100.
» Bygdeå d:o	40.
» Umeå d:o	112.

Summa 839.

Åtta socknebibliotek äro inom länet bildade, oberäknadt ett i Umeå stad, genom enskildas sammanskott tillkommet, af 258 volumer bestående folkbibliotek.

Förutom att, på sätt här ofvan är antydt, sjukdomar, såsom nerv- och tyfusfeber äfvensom rödsot och smittkoppor, varit

rådande under åren 1867 och 1868, har *helsotillståndet* i öfrigt i allmänhet varit godt. Sinnessjukdomarnes antal har snarare till- än aftagit, ehuru de sällan öfvergå till fullkomlig galenskap.

3. Näringar.

A) **Jordbruket.** I afseende å arealen af den odlade jorden och af naturlig äng återopas länets hushållningssällskaps jordbruksstatistiska årsredogörelse.

Att odlingen gått framåt, är synbart af berörda årsredogörelse; och den skulle sannolikt senaste tiden hafva fortskridit ännu mera, derest ej befolkningen nödgats strängt anlita sina arbetskrafter så väl till förskaffande af de oundgängligaste dagliga behofven, hvilket i synnerhet mött svårighet under de två hårda missväxtår, som under perioden inträffat, som ock i och för beredande af tillgångar, att, jemte en i hög grad ökad fattigvårdstunga, åstadkomma afbetalning å de skulder både till staten och till enskilda, som jordbrukaren ej kunnat undvika att under missväxt- och svaga år åsamka sig. Jordbrukets förkofran under qvinqvenniet skönjes i öfrigt, dels genom den gamla åkerns fullständigare afdikning och kulturväxternas omvexling efter lägets och jordmånens beskaffenhet, åtminstone på en del ställen, samt den omsorgsfullare bearbetning, som egnas åt vissa jordvidder under deras periodiskt återkommande årliga trädnings, och dels genom nyodlingar å myrar, en åtgärd, som otvifvelaktigt mycket bidrager att förminska verkningarna af den öfverklagade och för sädesskörden så vådliga nattkylan. Den dubbla fördel, som myroddlingarna sålunda medföra, af allmänheten här å orten först under de sista 5—10 åren till fullt insedd, har gjort, att odlingsbara myrtrakter här och der blifvit igensökta samt medelst dikning, flåhackning och bränning befriade från sin frostledande beskaffenhet och till goda ängslägenheter fruktbargjorda. En fortsatt, grundlig och i system genomförd afdikning är tvifvelsutan det säkraste medlet för häfvande af de svårigheter, hvarmed länets landtbruk under nuvarande förhållanden arbetar; men till utförande af dessa afdikningar, serdeles de större bland dem, erfordras betydliga kapital, hvilka ej utan statens mellankomst kunna åstadkommas. Och då jordmånerna på flere ställen är för ifrågavarande ändamål tjenlig, samt befolkningen i allmänhet, åtminstone å de trakter, der ej dess håg och sträfvande nästan uteslutande egnas åt skögen och dess afverkning, är lifvad för odlingar och jordbruksarbeten, skola de summor, som framdeles, liksom under de senare åren skett, möjligen komma att anslås och användas till afdikningar, för visso komma att hafva ett mycket välgörande inflytande på landets uppodling och välstånd. Det biträde, statens landbruksingenjörer och länets egen agronom lemnat till upprättande af afdikningsplaner och den af den senare distriktvis meddelade undervisning i hvad till jordbruket och boskapsskötseln hörer, har af allmogen varit eftersökt och omfattats med förtroende, fastän med fullföljandet af en del utaf dessa afdikningsföretag måst bero, åtminstone tills vidare och till dess bidrag af allmänna medel till deras utförande möjligen kunna erhållas. I de trakter af länet, der fullständigare afdikning verkställts och ett förbättradt brukningssätt i öfrigt blifvit använt, eller lokala förhållanden dertill verka,

erhållas under goda år utmärkt vacker och frodig gröda af såväl korn som råg och rotfrukter. Att jordbruket, på sätt ofvan är antydt, under de senare åren gjort framsteg, dertill har i sin mån äfven bidragit Hushållningssällskapetets verksamhet och de af detsamma i skilda delar af länet tvenne gånger hvarje år anordnade landbruksmöten i förening med utställningar af djur, landbruksredskap, handaslöjdsalster m. m., hvarvid premier i kontanta penningar samt en mängd mindre skrifter rörande landt-hushållningen och hvad dermed eger gemenskap blifvit utdelade.

Bland allmogen har under en lång följd af år varit och är ännu brukligt, att, när hemman föruttras, vare sig till skyld eller oskyld person, säljaren för sig och sin hustru, om han eger sådan, af köparen betingar sig årliga så kallade *förgångs-* eller *födorådsförmåner*, hvilka, bestående i husrum, mat- och klädespersedlar m. m. äfvensom stundom någon mindre jordvidd, oftast äro för hemmansinnehafvaren serdeles betungande, mången gång nästan ruinerande; heldst det stundom inträffar, att hemmansegaren har att utgifva årlig förgång till fyra personer, eller ej allenast till den person och hans hustru, af hvilka fastigheten inköpts, utan äfven till deras fångsmän. Dessa förgångsbeting giva dessutom ofta anledning till osämja och tvister emellan hemmansegaren och förgångshjonen; och exempel saknas icke, att de senare blifvit bragta om lifvet af hemmansegaren, just i följd af ifrågavarande, hat och bitterhet åstadkommande, förgångsaffal.

Uti å andra sidan stående-tabell Litt. B upptages be- Tab. Litt B. loppet af de statsmedel, som under perioden i fråga varit för *utdikningar* inom länet anvisade.

I sammanhang härmed torde böra meddelas, att, i och för *sprängningar* i Bergsforsen till flodvattnets afledande i Umeå elf och till förekommande af elfvens öfversvämning å närbelägna låga stränder vid och strax ofvanföre nämnde fors under flodtid, ett anslag utan återbetalningsskyldighet af 11,000 riksdaler beviljats Vännäs, Spölands, Bråns, Gubböle och Bergs byamän i Umeå och Vännäs socknar, samt att, i och för *genomgräfning* af s. k. Bölesören i Umeå elf till förebyggande af vidare utskärningar å Yterhiske byamäns invid samma elf belägna odalåker, bemålde byamän undfått ett statsanslag af 10,000 riksdaler, likaledes utan återbetalningsskyldighet.

Att emellertid jordbruket ej erhållit den utveckling, det under andra förhållanden bort vinna, serdeles som en rik tillgång på odlingsmark finnes i de flesta trakter inom länet, dertill är orsaken till väsentlig del att söka ej mindre i brist på arbetare än ock deruti, att jordbrukaren, som ej kan täfla med bruks- och sågverksegaren samt trävaru-exportören i fråga om dagsverkspriser och tjenstehjonslöner, saknar förmåga att å jorden nedlägga det arbete, som för dess tillbörliga skötsel och jordbrukets utveckling erfordras, och dessutom på flere ställen af den tillfälliga och kontanta inkomsten i och för skogsafverkningen

lockas att derpå uppföra tid och arbete, som uteslutande bort och med större verkligt gagn kunnat nedläggas å jordbruket.

Brukningssättet inom länet kan ännu i allmänhet anses vara ensäde af korn, för hvilket jorden årligen mer eller mindre begödes. Dock begagnas vaxelbruk numera vid åtskilliga egendommar och hos en del mindre jordbrukare, der sädes-, rotfrukts- och gräsgrödorna vaxelvis upptaga hemjorden. För öfrigt begagnas de större fälten hufvudsakligen till gräs, hvilka dock för vinnande af en bättre grösskör skulle tarvå ändamålsenligare skötsel. I fjälltrakterna ingå myrslåtterna i dess naturliga tillstånd allt för mycket bland allmogens höfångst till stor förlust

Tab. Litt. B. Anslag till afdikning.

By eller hemman, inom hvars område den med understöd af allmänna medel företagna afdikningen egt rum.	Anslag utan återbetalnings-skyldighet. R.dr.
Skinnarbyn, Bäck m. fl. byar i Bygdeå socken, för afdikning af Skinnarbyfjorden	19,000
Korsjö by i Bygdeå	2,310
Sjömellantjern i Umeå socken.....	800
Brännland i d:o d:o	2,300
Ström i d:o d:o	2,150
Ytterhiske, Grisbacka, Grubbe och Vesterhiske byar i Umeå socken	13,435
Böle, Vester- och Österteg m. fl. byar i d:o d:o	9,660
Säfvar by i Säfvar socken	4,500
Ängersjö i Nordmalings socken.....	1,800
Kallhögen i Vännäs d:o	1,200
Jerfdalen i d:o d:o	460
Brännland i Bjurholms d:o	1,900
Högland i d:o d:o	400
Mårdsle i Degerfors d:o	520
Maltbränna i d:o d:o	200
Estersmark och Brände i Nysätra socken	3,300
Kålaboda m. fl. byar i d:o d:o	6,297
Flarken i d:o d:o	5,980
Gumboda i d:o d:o	5,680
Innansjö i Burträsk d:o	1,700
Söderby i d:o d:o	570
Hötjern i Löfångers d:o	2,060
Yttre Vebomark i Löfångers d:o	6,069
Medle i Skellefteå d:o	2,000
Skråmträsk i Skellefteå d:o	2,100
Norsjö by i Norsjö d:o	2,330
Flakträsk i Lycksele d:o	2,330
Vargträsk i d:o d:o	1,040
Stensele by i Stensele d:o	4,000
Pauträsk i d:o d:o	2,000
Forsvik i d:o d:o	700
Gafsele i Åsele d:o	6,500
Östernoret i Åsele d:o	1,700
Tallsjö i Fredrika d:o	500
Afvatträsk i Dorotea d:o	1,600
Mårdsjö i d:o d:o	2,700
Ullsjöberg i d:o d:o	1,370
eller under femårsperioden en summa af	123,161

i tid och arbete, som med mera gagn kunde användas till nyodlingar och den redan upptagna jordens förbättring.

Det sexradiga kornet begagnas ännu allmännast och är att räkna såsom länets *hufvudsäde*; men höstråg odlas äfven numera till ej ringa grad, och i den mån djupare fullständigare afdikning kommer att begagnas, skall nyssnämnda sädesslag otvifvelaktigt komma att ökas. Ända till mer än 20 mil från kusten finnes råg odlad i södra lappmarkssocknarna, hvarest på flere ställen växtligheten synes antyda, att de sädesslag, som numera odlas i kustsocknarna, äfven kunna med fördel odlas nära fjälltrakterna rätt långt in i landet. Hafre sås äfven och mognar vanligen, blott den sås tidigt och dikning samt skötsel i öfrigt ej saknas.

Den ungefärliga *införseln af spannmål* under femårsperioden visar sig af nedanstående tabell Litt. C.

Tab. Litt. C.

Potatis odlas allmänt och lemna ofta ganska rik och stundom utmärkt god afkastning. Rofvor gifva vid rätt val af jord och ändamålsenlig skötsel tillfredsställande afkastning. De hvita sorterna trifvas likväl bäst. Lin odlas icke obetydligt och gifver vanligen en ganska god afkastning samt vackert råmne för provinsens linväfnad, som dock hufvudsakligen inskränker sig till fyllande af befolkningens eget behof.

Landbruksredskapen äro hufvudsakligen sådane de förut begagnats och finnas i flere fall vara ganska ändamålsenliga; men att allmogen gerna förbättrar sina jordbruksredskap, visar sig deraf, att åtskilliga bättre redskap, hvilka såsom modeller utgått från länets landbruksskola och bättre redskapsfabriker i landet, blifvit eftergjorda af bönder och i länet kringpridda i temligen stor mängd.

Antalet brukare af annans jord, såsom landbönder och torpare, har under perioden icke tilltagit; kunnande antalet *brukningsdelar* anses sammanfalla med antalet sjelfegande bönder samt kronohemmans- och nybyggesåboar.

Priserna å spannmål och potatis hafva under perioden ungefärligen varit de i nedanstående tabell Litt. D. uppgifna: Tab. Litt. D.

Tab. Litt. C. Uppgift å till länet inkommen spannmål under nedannämnda år.

	Rågmjöl.	Diverse mjöl.	Råg.	Korn.	Hafre.
	Centner.	Centner.	Kubikfot.	Kubikfot.	Kubikfot.
År 1866	24,900	19,000	48,000	110,600	4,100
» 1867	219,650	26,300	126,900	228,700	12,200
» 1868	123,300	17,300	54,200	132,500	4,650
» 1869	57,000	17,750	55,300	118,500	4,250
» 1870	32,500	15,000	45,200	65,500	1,600

Tab. Litt. D. Priser å spannmål och potatis.

	20 skålp. Rågmjöl.		20 skålp. Kornmjöl.		1 kub.f. Råg.		1 kub.f. Korn.		1 kub.f. Hafre.		1 kub.f. Potatis.	
	R.dr.	öre.	R.dr.	öre.	R.dr.	öre.	R.dr.	öre.	R.dr.	öre.	R.dr.	öre.
År 1866	1	94	1	97	3	25	2	87	1	85	—	75
» 1867	2	80	2	55	4	45	4	—	2	25	—	95
» 1868	2	50	2	45	4	25	3	94	2	25	—	80
» 1869	2	—	2	25	3	50	3	20	1	92	—	75
» 1870	1	72	1	75	3	—	2	85	1	80	—	62

Förhållandet med spanmåls- och hö-grödan under perioden inhemtas af följande derom meddelade uppgifter i de årliga års-växtberättelserna.

	Spanmål.	Hö.
1866	Under medelmåttan.	Under medelmåttan.
1867	Total missväxt.	Medelmåttig.
1868	Medelmåttig och god.	Under medelmåttan.
1869	D:o d:o	Öfver medelmåttan, men skadad.
1870	Ymnig.	Ymnig.

Gällande *dagsverkspriser* hafva varit 1 r:dr 25 öre å 1 r:dr 75 öre under våren och sommaren samt 75 öre å 1 r:dr 25 öre under öfriga delen af året.

Såsom *understöd i följd af missväxt* hafva följande belopp af statsmedel i Nåder beviljats, dels såsom anslag utan återbetalningsskyldighet och dels såsom räntefria lån.

	Anslag.	Lån.
1866	4,000 R:dr	16,000 R:dr
1867	74,700 »	385,000 »

I öfrigt har dels under år 1867 till landstingets disposition i Nåder anvisats en summa af 45,000 riksdaler, såsom lån, för att dermed genom husflitens uppmuntrande och uppköp af handelslöjdsalster af länets nödställda befolkning bidra till förminskande af den till följd af missväxten inom länet rådande bekymmersamma ställningen, dels ock under år 1868 Bygdeå socknemän i Nåder beviljats ett lån af 40,000 riksdaler ur Handels- och Sjöfartsfonden, för att användas till beredande af arbetsförtjenst under sistnämnda år åt ortens behöfvande innevånare medelst skeppsbyggeri och leverering af skeppsvirke.

Af anslaget till den fattigvård, som af staten bekostas, har dessutom ställts till Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes disposition och för att användas till understöd åt fattiga lappar inom Vilhelmina, Sorsele och Stensele församlingar, under hvartdera af åren 1866, 1867 och 1868, 540 riksdaler samt, under hvartdera af åren 1869 och 1870, 800 riksdaler.

Undsättningslånen sedan 1831 och följande årens missväxter äro numera slutligen redovisade. Af de under denna och nästföregående femårsperiod beviljade undsättningslån voro vid 1870 års utgång ännu utestående 380,998 r:dr 12 öre rmt.

B) Boskapsskötsel. Enär, på sätt ofvan nämnt är, af ifrågasvarande fem år endast åren 1867 och 1870 lemnat tillräcklig och god fodertillgång, har kreaturens antal, ej mindre till följe deraf än derföre, att under de hårda åren större mängd boskapskreatur än under andra år måst nedslagtas och användas till föda, något inskränkt, hvarföre boskapsskötseln ej kan sägas egentligen hafva gått framåt. Dock har lusten för och insigten uti ladugårdsskötseln gjort framsteg; hvilket bland annat ådagalägges deraf, att allmogen på flere ställen nu mera än tillföre visar intresse för uppfödande af ungboskap efter goda djur och för val af lämpliga tjurar för fortplantningen, der sådana kunna erhållas.

Förutom ett vid Robertsfors bruksegendom för flere år sedan anlagdt *mejeri* hafva under perioden tillkommit 9 bymejerin, deraf 1 i Umeå socken, 2 i Nysätra, 3 i Löfånger, 1 i Burträsk, 1 i Skellefteå och 1 i Norsjö. Tvenne från statens mejeriskolor vid Ultuna och Bergqvara utexaminerade elever äro

inom länet anställda vid bymejerin och lemna undervisning, hvardera åt en elev årligen i mejerihandtering. För åstadkommande af bymejerin hafva Hushållningssällskapet och Landstinget gemensamt samverkat, det förra genom aflönande af mejeriskor och det senare genom beviljande af ett premium å 200 r:dr för hvarje bymejeris anläggande och förmedelst anslag till stipendier åt qvinnor, som vilja genomgå lärokurs vid bymejerin.

Boskapsskötseln, som otvifvelaktigt är och bör vara länets hufvudsakligaste näringskälla, skulle säkerligen lemna större afkastning och gagn, än som nu är händelsen, om behörig uppmärksamhet och omtanka egnades åt *kreaturens utfodring*. Allmogen föder vanligen kreaturen under vintern med sämre höslag och halm, mera sällan med bättre hö och rotfrukter, samt endast undantagsvis med kärnfoder. Dock kan man ega förhoppning derom, att de råd och upplysningar, som meddelas ej mindre af länets enskilde agronom och undervisare i dithörande ämnen, än ock af Hushållningssällskapet och vid de af detsamma anordnade landbruksmöten med utställningar, skola verka derhän, att allmogen mer och mer inser sin fördel af att bättre vårda och utfodra det djur, som under sorgfälligt skötsel gifver sin egare en säkrare utkomst, än som på annat sätt kan af jordbruket beräknas. Från nämnda omdöme om kreatursutfodringen undantagas så väl ståndspersoner i allmänhet, som ock en del af allmoge-klassen.

Kreatursprisen hafva varit: för hästar emellan 100 och 400 r:dr; för tjurar emellan 40 och 60 r:dr; för kor emellan 50 och 100 r:dr och för får emellan 4 och 7 r:dr.

Handelspriserna å ladugårdsprodukter hafva varit: för smör från 9 till 12 r:dr; för talg från 6 r:dr till 8 r:dr 50 öre; för färskt kött från 2 till 5 r:dr; för hudar från 5 till 10 r:dr, allt per 20 skålp.; för mjölk från 15 till 25 öre per kanna; för söt mjölkost från mejerien 45 å 50 öre pr skålp.

Exporten af ladugårdsprodukter kan ej till kvantiteten vidare uppgifvas, än att omkring 600 centner smör årligen antagas vara exporterade från första fögderiet och sannolikt ändå större kvantitet från hvartdera af de öfriga två fögderien i länet.

Lapparne, hvilkas renhjordar något förökats, hafva afyttrat ej så obetydliga partin *skinnvaror* och *renkött*, hvilka aproxi-mativt torde kunna beräknas till 7 å 800 centner renkött och 17 å 1800 renskinn årligen. Antalet af renkreatur antagas utgöra 40 å 45,000 stycken.

Boskapsrasen är den landet tillhörande fjällrasen, som vid tillräcklig utfodring väl lemnar god afkastning i mjölk, men eger liten slagtvigt. Likväl påträffas äfven bland denna ras ganska vackra exemplar, som säkerligen skulle med en rikligare utfodring och bättre skötsel under uppväxten kunna utvecklas till en bättre formbildning, än som under nuvarande förhållanden hos rasen förefinnes.

Till *boskapsafvelns förbättrande* har emellertid från och med 1867 ett stamholländeri, bestående af 10 kor af ortens landtras samt en algauertjur, varit uppställt vid länets landbruksskola, hvarifrån afvelsdjur årligen utgått till jordbrukarne i länet. Dessutom har Landstinget under förlidet år anslagit dels 3,000 r:dr att i och för förädling och förbättring af nötboskapsafveln medelst kroasering användas till inköp af tjurar utaf algauerras, dels ock 2,000 r:dr till färrasens förbättrande genom inköp och uppställande i länets olika delar af baggar utaf för orten lämplig beskaffenhet.

I afseende å *hästrasen* återopas senast afgifven femårsberättelse. Till hästrasens förbättrande har Hushållningssällskapet anslagit 2 premier, hvartdera å 150 r:dr, att tilldelas personer, som åtagit sig att under vissa år hålla lämpliga beskillare.

Bland hästarne har sjukdomen *springormen*, likväl ej i någon anmärkningsvärd grad, varit rådande. Några få fall af rots och mjeltbrand hafva äfven förekommit.

Stängselsättet för egors fredande från åverkan är ännu hufvudsakligen detsamma, som förr varit brukligt.

C) **Skogshushållning.** Skogarne inom länet bestå af kronoparker, kronoöfverloppsmarker, kronoallmänningar, boställsskogar, kronohemmans- och krononybyggesskogar samt skatteskogar; men innan afvittringen blifvit afslutad, kan skogarnes areal icke uppgifvas i vidsträcktare måtto, än som omförmäles i hosföl-Tab. N:o 4. jande tabell N:o 4.

Under senast tilländalupna perioden hafva skogarne blifvit mycket hårdt ålitade. I anledning af missväxtåren och allmogens deraf orsakade utblottade tillstånd hafva dess nödvändigaste lefnadsbehof måst fyllas af biinkomster; och enär bland dessa de tillfällen till förtjenst, som skogen erbjuder, enligt allmogens åsigt ligga närmast till hands och anses såsom de lättast förvärfvade och mest inbringande, har skogen i tid och otid anlåtats för att fylla de behof, som felslagna skördar lemnat otillfredsställda. De ej obetydliga inkomster, som, der skog finnes, tillfalla dess egare, äro vida behöfligare under missväxtår för att då användas till anskaffande af födoämnen, än under goda år, då dessa inkomster ofta till stor del förlösas på sådant, som befolkningen kunnat och bort undvara. Den lättsinnighet, hvarmed skogsafverkningen under en lång följd af år bedrifvits, häntydande på, att allmogen ansett den vara en inkomstkälla, som aldrig kunde tryta, har ock vållat, att skogen numera på många ställen och i synnerhet i de närmast kusten liggande byarne är nästan alldeles utödd, så att många byalag deraf knappt ega det nödvändigaste, såsom vedbrand till husbehof och gårdsel till

stängsel kring sina egor, än mindre erforderligt byggnadsvirke, hvilket förty måste köpas och nedforslas från aflägsnare trakter.

Timrets förädling till plankor och bräder sker antingen vid de för ändamålet anlagda sågverk, eller ock genom sågning för hand medelst så kallad kranssågning; vid jemförelse emellan hvilka sågningsmetoder företräde bör gifvas åt det förra, emedan timret dervid nästan fullkomligen tillgodogöres, då deremot vid handsågningen en stor del af träämnet mångenstädes, och der det ej kan för husbehof gagnas, får förruttna i skogen till men för växtligheten derstädes. Inom första fögderiet bedrifves kranssågningen allmänt i de till kusten närmast gränsande byarne och således i de trakter, der skogsbrist redan eger rum. Härtill användes i brist af bättre material den växande ungsbogen, om den ock ej innehåller mer än 7 å 8 tum i genomskärning. Detta sätt att tillgodogöra skogen, hvilket gifver en dålig och i marknaden lågt gällande vara, är föga bättre än det skogsödande och förderfliga sparrhygget och hotar skogen i nedre landet med fullkomlig ruin. Sparrhygge bedrifves dock nästan endast i nordligaste delen af länet, eller Skellefteå härad, hvarest deremot kranssågningen till största delen upphört och blifvit ersatt af en mängd mindre, af vattenkraft drifna sågverk. Femtiotre dylika sågverk äro inom länet under perioden anlagda.

Genom sågverksrörelsen förstöres icke i allmänhet ungsbogen, emedan dervid gemenligen ej uppsågas andra än till någorlunda mognad komna trån; men den uppväxande skogen lider likväl skada deraf, att på de trakter, der afverkning för sågverken eger rum, kvarlemnas toppskatar och affall i otalig mängd, hvarmedelst vegetationen under den närmaste framtiden hämmas och förqväfvades, förutom att skogarne och derå varande betesmarker blifva otillgängliga för kreaturen.

Af hvad här ofvan blifvit yttradt framgår, att nästan ingenstädes inom länet gör sig gällande någon omtanka i afseende å hushållningen med de enskilda skogarne, vid vilkas afverkning endast den högsta möjliga vinst för ögonblicket afses. Den fria dispositionsrätt öfver skogen, som å skattemark efter afvittring

Tab. Litt. E.

Summarisk uppgift öfver skogsafverkningen inom Vesterbottens län

År.	O r d i n a r i e a f v e r k n i n g.																E r				
	Till hemman och nybyggen inom vissa områden utsynade skogseffekter.				Privilegerad stockfångst.				Å kronans behållna marker utsynade skogseffekter.								Å ver				
	Bjälk- och sågtimmertrån å 30 kubikfot.		Lass virke å 33 $\frac{1}{3}$ kub. fot.		Sågtimmertrån å 25 kub. fot.		Stubböresafgift i R.mt.	Bjälktrån å 35 kub. fot.		Sågtimmertrån å 25 kub. fot.		Byggnadstimmer å 15 kub. fot.		Lass virke å 33 $\frac{1}{3}$ kub. fot.		Summa försäljningsbelopp. R.mt.	Bjälktrån å 35 kub. fot.	Å ver			
	St.	Kub. fot.	Lass.	Kub. fot.	St.	Kub. fot.		St.	Kub. f.	St.	Kub. fot.	St.	Kub. f.	Lass.	Kub. fot.						
1866—1867	48,992	1,469,760	12,902	430,066	37,412	935,300	2,316	84	293	10,255	27,896	697,400	—	—	2,350	78,333	785,988	6,841	04	2	488
1867—1868	55,430	1,662,900	38,922	1,297,367	40,941	1,023,525	2,277	28	1,918	67,130	35,294	882,350	—	—	516	12,900	945,296	13,453	11	58	351
1868—1869	63,961	1,918,830	26,882	896,066	35,562	888,050	2,277	28	179	6,265	44,606	1,115,150	300	4,500	720	18,000	1,155,915	17,877	23	152	361
senare hälft. af 1869	75,203	2,256,090	27,017	852,724	33,550	838,750	1,895	78	568	19,880	92,224	2,315,850	5,150	72,250	6,962	232,067	2,692,380	46,077	04	—	—
1870	77,318	2,319,540	27,491	904,273	40,502	996,650	2,550	86	695	24,325	100,059	2,481,055	2,955	37,125	4,500	149,987	2,755,242	65,022	25	—	403

Ann. *) I beslag tagna, men vid 1870 års slut ej försälda 614 trån äfven inräknade.

**) Häre ingå i beslag tagna, men vid 1870 års slut ej försälda 9,089 stycken sågtimmer.

vinnes, har i väsentlig mån bidragit till den nu rådande stora öfverafverkningen. Det större värde, som skogarne i följd af deras förminskning och konkurrensen emellan virkesuppköpare numera ega jemte lättheten att genom försäljning af afverkningsrätten till skogen vinna ett kapital, som mången gång tyckes öfvergå hemmanets värde, äfvensom förespeglingar om arbetsförtjenst med hygge och nedforsling till vattendragen af virket, äro frestelser, hvilka, då fråga uppstår om försäljning på vissa år af afverkningsrätt till skog, allmogem icke kan motstå, desto mindre som den vanligen ej förstår uppskatta värdet af det räntebärande kapital, som representeras af skogen, hvilket år efter år ej oväsentligt höjes. Dessa så kallade skogsköp, som vanligen afslutas på 50 år och intecknas i fastigheterna, hafva under perioden förökats till ej ringa antal; och då skogarne å nedre landet till stor del försvunnit eller åtminstone i högst betänklig grad minskats, hafva virkesspekulanterna vändt sig till lappmarken, hvarest skog ännu finnes i behåll, ehuru väl den äfven derstädes är vid de större vattendragen i hög grad medtagen. I lappmarken, hvarest afvittringen nyligen är påbörjad och ej torde komma att afslutas förrän efter en långd följd af år, stå väl de skogar, som anses tillhöra de skattelösta eller till skatte omförda hemmanen, under uppsigt eller kontroll af jägeri- och kronobetjeningen; men en mängd egare och innehafvare af dylika hemman hafva likväl nu redan försålt afverkningsrätten till hemmanens skog på en tid af 50 år, att vidtaga sedan afvittringen blifvit fullbordad. Följden här af blifver utom allt tvifvel, att den till timmer dugliga skogen i framtiden äfven i lappmarken varder sköflad och planlöst uthuggen, för så vidt från lagstiftningens sida hinder ej läggas i vägen för dessa utan all inskränkning på skogens hastiga afverkning vanligen grundade köp; hvarvid ej det ringaste afseende fästes på skogens bestånd i framtiden eller naturliga afkastning.

Inskränkning i skattemannens rätt till afverkning af sin skog eller åtminstone förbud emot utförsel af virke under vissa dimensioner synes vara af högsta behof påkalladt, om icke i en kanske ej aflägsen framtid den dugliga skogen skall till största

delen vara ruinerad, med alla der af härfllytande olyckor för orten och dess innebyggare.

Kronoskogarne hafva, serdeles under femårsperiodens första del, varit mycket utsatta för oloflig afverkning. Skogs- och jägeristaten förökades emellertid år 1866 med icke mindre än 4 revierförvaltare och 15 bevakare, till följd hvaraf en hvar fick så mycket mindre tjenstgöringsområde och kunde med större noggrannhet detsamma vårda. Redan första året visade sig verkningarna här af. Åverkningarna å kronans skog, som förut på långt när ej varit till fullo kända oaktadt deras stora utsträckning, blefvo nu genom jägeribetjeningens nit och rastlösa verksamhet åtminstone till största delen upptäckta och uppgingo med ens till de jemförelsevis största belopp, serdeles vid Umans och Vindelns vattendrag, ehuru den nya personalen då ännu icke hade blifvit fullt hemmastadd med lokalen och öfriga förhållanden. Men under påföljande år, då vidden och beskaffenheten af det föregående årets åverkningar, äfvensom de förvecklingar med timmeruppköpare, som egde rum under vintern 1866—1867, föranledde till anslag för serskild skogsbevakning under de tider af året, då skogarne voro svårast att freda från oloflig afverkning, upptäcktes större åverkningar än någonsin och erhöles en någorlunda fullkomlig visshet, huru kronans egendom sköflades, och ett begrepp om, huru oerhördt mycken skog under de förflutna åren olofligen tillgripits. Dels kändedomem härom och dels här ofvan antydda förvecklingar hade till följd, att kraftiga åtgärder från myndigheternas sida vidtogos för hejdande af dessa åverkningar, de der jemväl af allmänna opinionen blefvo stämpelade för hvad de voro, eller olofliga tillgrepp, föröfvade eller föranledda, ej mindre af hemmans- och nybyggesinnehafvaren och daglönaren, som verkställer sjelfva arbetet, än ock af den trävaruuppköpare, som mer eller mindre direkt uppmuntrar till åverkan och af arbetarens lagbrott drager den hufvudsakligaste fördelen. År ifrån år nedgingo nu åverkningarna, och ifrån att exempelvis inom Lycksele norra revier under skogsåret 1867—1868 hafva uppgått till öfver 30,000 trån och timmer, utgjorde de under år 1870 ett totalbelopp af endast 670 stycken; och har

från den 1 Juni 1866 till den 31 December 1870.

t r a a f v e r k n i n g .													Summa för kronomarkerna.									
kade i beslag tagne skogseffekter.													Till väg- och brobyggnader utsynda virke. Stycken.	Trån och timmer.	Lass virke.	Kubikfot.	Försäljningslöpp jemte stubbören. Kant.					
Björkar å 35 kubikfot.	Sågtimmertrån å 25 kubikfot.			Sågtimmer å 15 kubikfot.	Byggnadstimmer å 15 kubikfot.	Plankor å 2,6 kubikfot.	Sparrar å 15 kubikfot.	Summa kubikfot.	Lass virke å 33 ¹ / ₃ kub. fot.		Summa försäljningsbelopp. R.mt.	Sågtimmertrån å 25 kubikfot.						Tjårvedsämnen afhemtade utan afgift, enligt Kongl. Brefven den 24 Sept. 1867 och 13 Okt. 1868.				
	huggna	half-	bar-	fällna.					Lass.	Kub. f.		St.	Kub. f.	Lass.	Kub. f.							
317	1,176	—	—	18,751	48,355	1,813	72	1,068	1,202,637	1,896	63,199	25,248	97	—	—	—	—	110,976	3,505	2,479,768	34,406	85
810	5,951	3,668	—	29,150	45,868	518	28	628	1,638,778	883	31,233	28,922	13	21,911	547,775	2,150	105,000	150,354	4,919	3,552,551	44,652	52
621	1,952	—	—	7,918	44,268	333	27	265	834,435	2,011	67,049	20,596	47	500	12,500	—	—	114,124	2,841	2,657,891	40,750	98
169	3	—	—	1,736	3,962	126	—	—	79,822	167	5,566	3,366	38	—	—	—	—	128,821	7,616	3,490,737	51,339	20
1,143	—	—	—	3,540	77,783	168	70	1,159	1,107,772	1,735	58,167	29,729	74	—	—	—	—	202,328	7,238	4,616,907	97,302	85

elden, som af dem för olika ändamål ute på marken upptändes förorsaka ifrågavarande ödeläggelser af skog.

Från länet har under perioden i fråga utskeppats tjära och andra skogsprodukter, jemte jern, till de kvantiteter af hvarje Tab. Litt. G. slag, som upptagas å nedanstående tabell Litt. G.

Tab. N:ris 5 och 6. D) **Rofdjurs utödande.** Tabellerna N:ris 5 och 6 lemna upplysning om antalet, dels af dödade rofdjur, dels ock af husdjur, dödade af rofdjur.

Serskilda åtgärder för rofdjurs utrotande äro icke vidtagna, och andra grunder för belöningar eller ersättningar åt dem, som fälla skadedjur, äro ej bestämda, än de, som finnas i Kongl. Jagtstadgan den 21 Oktober 1864 och Kongl. Kungörelsen den 29 Januari 1869.

Förutom i lappmarken idkas *jagt* endast i inskränkt skala. Under ifrågavarande fem år har tillgången på matnyttigt vildt, med undantag af hare, i allmänhet ej varit stor.

E) **Bergs- och brukshandtering** samt F) **Fabriker, manufaktur och handverk.** I afseende å antalet af masugnar och jernverk återopas senast afgifna femårsberättelse. Vid Robertsfors bruk har under perioden blifvit anlagd en mekanisk verkstad, som varit fullt sysselsatt med utförande af beställda arbeten för ortens behof och till någon del äfven för norra Finland. Verksamheten vid jernverken har varit någorlunda liflig och lemnat sysselsättning åt så väl de derstädes mantalsskrifne som ock derinvid närboende arbetare. Valsverket vid Hörneåfors, det enda inom orten, har stått overksam under senare delen af qvinqvueniet till följd af egarnes iråkade obestånd. Tillverkningen vid jernbruken, hufvudsakligen bestående af stångjern har till största delen skeppats på utlandet, men till någon del äfven på Stockholm. Kolning för jernverkens behof verkställes allmännast af de å verkens egna hemman antagna landbönder, hvilka för hemmanen erlægga i kol utgående arrenden. Med kolning sysselsätter sig dessutom befolkningen i angränsande byar; men som skogstillgången årligen blifvit på nära håll mer och mer knapp, företager sig bonden detta arbete först då andra tillfällen till förtjenster saknas. Genom körslor vid jernbruken har allmogen under perioden haft en välkommen inkomst.

För år 1870 taxerades nedannämnda jernverk sålunda:

	Fastighetsvärde. Rmt.	Inkomstbelopp. Rmt.
Olofsfors jernbruk med Kläse och Holmfors hamrar	120,000	30,000
Hörneåfors jernbruk jemte valsverk....	90,000	10,000
Johannisfors dito	30,000	3,000
Robertsfors dito och Fredriksfors stångjernshammare, jemte mekanisk verkstad	150,000	30,000

Uti här ofvan angifna inkomstbelopp ingå äfven inkomsterna för de under verken lydande såginrättningar.

Några anmärkningsvärda *olyckshändelser* i afseende å rörelsen, eller den vid bruken anställda personalen, hafva icke inträffat.

Enligt föreskrifna formulär upprättade tabeller om bergverk, bruk, fabriker och handtverkerin bifogas under N:o 7a och N:o 7b.

Tab. N:ris 7a och 7b.

Bränvinsbränning vid det enda inom länet befintliga, i Tegsby af Umeå socken belägna, ångbränneriet har ej under 5 åren i fråga egt rum.

Kalkugnar och tegelslagerin finnas väl inom länet; men tillverkningen af kalk motsvarar icke behofvet; hvaremot ortens behof af tegel fylles genom nämnda tegelslagerin.

Laxfisket, som bland fiskerien intager främsta rummet, har i allmänhet under perioden varit mindre gifvande än derföret. Idkarne deraf hafva dock i viss mån blifvit för detta ogynnsamma förhållande ersatta derigenom, att varan stått högt i pris, så väl här å orten som i hufvudstaden, dit största delen deraf föryttrats.

Ifrån länets hushållningssällskaps *Fiskodlingsanstalt* å hemmanet Salomonsbesök har derstädes utkläckt laxyngel blifvit planteradt i Umeå elf, hvilken åtgärds fördelaktiga verkningar man redan tror sig hafva spårat vid fiskena i samma elf. Under år 1870 inrättades af Häknäs sågverksegare vid Öre elf en dylik fiskodlingsanstalt, hvars resultat likväl ej ännu hunnit visa sig. Under sistnämnda år äro af ländstinget premier anslagna för tre fiskodlingsanstalters inrättande inom länet, en i norra, en i mellersta eller södra delen af länet och en i lappmarken.

Tab. Litt. G.

Summarisk uppgift å exporten af skogsalster m. m. till utrikes orter nedannämnda år.

År	Antal för export använda fartyg.	Tjära.	Sparrar under 6,6 tum.	Plankor och Bräder.	Bjelkar.	Spiror öfver 14 fot.	År-ämnen.	Bjelk- och Plankstump.	Spak-ämnen.	Ved, alla slag.		Bandsåker, Bårtinger och Bilsäckskaff.	Pumpträn oborrade.	Sleepers		Stångjern.
		Centner.	St.	Kub. fot.	Kub. fot.	St.	St.	Kub. fot.	Dussin.	Kub. f.	Famn.			St.	St.	
År 1866.....	398	58,211,80	172,271	4,527,443	814,333	378	1,943	256,151	2 $\frac{1}{2}$	—	85 $\frac{1}{2}$	362	30	—	558	13,894
» 1867	438	43,399,50	244,300	5,599,581	426,693	2,218	2,533	128,872	6 $\frac{1}{2}$	—	203	587	55	—	—	31,911
» 1868	652	51,829,—	332,074	8,003,046	959,814	1,561	3,104	411,205	13 $\frac{1}{2}$	28,119	—	2,077	43	—	—	42,598
» 1869	596	84,545,20	337,011	6,844,480	627,415	256	1,268	351,761	7 $\frac{1}{2}$	4,332	—	—	16	—	—	27,320
» 1870	535	36,737,60	283,090	7,650,908	1,509,724	129	1,048	253,632 $\frac{1}{2}$	10 $\frac{1}{2}$	4,404	—	490	15	—	—	18,105

Strömmingsfiske och själfångst idkas väl icke i någon större omfattning inom länet i allmänhet; men i en del af kustsocknarna utgör berörda näringsfång dock en vigtig hushållsgren för den närmast kusten och å skären bosatta befolkningen. Berörda fiske har under den tid berättelsen omfattar i allmänhet lemnat en tillfredsställande afkastning, på sätt här nedan närmare uppgifves.

I öfrigt har, sedan Eders Kgl. M:ts Befallningsh:de med fiskeidkare och fiskedelegare hållit serskilda sammanträden, i och för träffande af öfverenskommelse rörande sättet och villkoren för fiskets idkande i elfvar, sjöar och vattendrag, Eders Kgl. M:ts Befallningsh:de härutinnan meddelat beslut, åsyftande ett mera ändamålsenligt bedrivande af fiske utaf så väl lax som andra fiskslag; men som dessa beslut blifvit öfverklagade, har ifrågasvarande reglering ännu ej kunnat träda i verksamhet.

Förhållandet med *fiskerien* under perioden kan sammanfattas under följande omdöme, nemligen:

År 1866: Laxfångsten ymnig, synnerligast vid hafskusten och i skärgårdarne, samt exporten af lax betydlig. Strömmingsfisket och själfångsten under medelmåttan, samt exporten deraf mindre än vanligt.

År 1867: Laxfångsten utföll vida under medelmåttan, till följe af den sena snösmältningen, som försiggick och fullbordades nära nog vid den tid, då fisket vanligen börjar blifva gifvande. Exporten ringa. Strömmingsfisket rikligt och exporten deraf betydlig. Själfångsten medelmåttig.

År 1868: Laxfångsten långt under medelmåttan och exporten obetydlig. Strömmingsfisket godt. Själfångsten medelmåttig och exporten likaså.

År 1869: Laxfångsten lika med nyssnämnda år. Strömmingsfisket och exporten ej fullt medelmåttiga. Själfångsten något öfver medelmåttan.

År 1870: Laxfångsten äfvensom exporten under medelmåttan. Strömmingsfisket fullt medelmåttigt. Själfångsten ogynnsam och exporten obetydlig.

Priserna under de olika åren hafva varierat, för lax, emellan 4 och 5 till och med 6 r:dr och derutöfver pr 20 skålp., för stömming emellan 16 och 20 r:dr pr tunna och för själspeck, emellan 3 R:dr 50 öre och 5 R:dr pr 20 skålp.

Skeppsbyggeri har under perioden bedrivits temligen lifligt, likväl nästan uteslutande i 1:sta fögderiet, eller södra delen af länet, vid sex serskilda varf, der 11 skepp, 4 briggar och 2

skonentar, med en sammanräknad dräktighet af 2,040¹/₂ ny-läster, blifvit under nämnde tid nybyggda. Denna näringsgren är för orten serdeles lämplig, dels derföre, att befolkningen, från äldre tider van att handtera yxan, med färdighet och skicklighet verkställer de arbeten, som till skepps- och andra byggnader höra, dels ock emedan rötter och många andra materialier, erforderliga vid fartygsbyggnad, äro att tillgå på ej synnerligt långt afstånd från kusten och dervarande skeppsvarf och i allmänhet till jemförelsevis billiga priser. Skeppsbyggeriet medför ej heller den skogsförödelse, som trävarurörelsen, och gifver i öfrigt sysselsättning åt en mängd arbetare i serskilda yrken derigenom, att åtskilliga andra effekter än virke, såsom jern och smide, tågverk m. m. erfordras vid fartygs byggande och utredning. Ifrågasvarande industri synes derföre vara förtjent af all möjlig uppmuntran.

Salpeterstillverkningen utgör i många socknar, serdeles der förtjenst på skogsafverkning saknas, en hufvudsaklig binäring och synes hafva tillvunnit sig allmogens fulla förtroende derigenom, att densamma kan bedrivas i jemnbredd med — och utan märkbar skada för — landets hufvudnäringsgränningar jordbruk och boskapsskötsel. Af nedan intagne tabell Litt. H visar sig, Tab. Litt. II. att länets befolkning under senast förflytna fem år af salpeterhandteringen i medeltal haft en årlig inkomst af öfver 78,000 r:dr r:mt.

Förutom de i tabellen N:o 7b upptagne handverkare och näringsidkare finnes en mängd andra personer, som sysselsätta sig med slöjd och förfärdiga båtar, slädar, hjul och sommarådon, korgar, askar, speglar, pipor och pipskaft, tråkär, diverse smideseffekter m. m. I öfrigt verkställas inom flertalet af hushållen på landsbygden af den qvinnliga befolkningen allehanda väfnader, dels af lin och hemspunnen ull och dels af inköpt bomullsgarn, allt nästan uteslutande för allmogens eget behof, som likväl deraf icke fullt fylles, kanske dock hufvudsakligen af den anledning, att, såsom här ofvan är antydt, allmogen af en mängd kringvandrande s. k. handlande förledes och förmås att köpa tyger, dukar m. m., som de i annat fall kunnat i hemmen tillverka. Om också ifrågasvarande slöjdalster icke kunna, i fråga om prydlighet och utseende, fullt mäta sig med de arbeten, som fabriksmessigt tillverkas, hafva de förra dock fördelen af större hållbarhet. Och med säkerhet kan antagas, att, om behöfliga medel, vare sig genom statsanslag eller bidrag af lands-

Tab. Litt. H. Uppgift angående Salpeterstillverkningen i länet för hvardera af de sistförflytna fem åren.

	Leverentörers antal.	Godkänd salpeter.					L ö s e n.					Forlön.		Summa Summarum.			
		å 45 r:dr r:mt.	å 35 r:dr r:mt.	Summa. R:mt	å 45 r:dr r:mt.	å 35 r:dr r:mt.	Summa. R:mt.	R:mt.	R:mt.	R:mt.	R:mt.						
År 1866.....	610	1,662	36	38	21	1,700	57	74,806	20	1,337	35	76,143	55	4,549	21	80,692	76
» 1867.....	493	1,460	70	—	—	1,460	70	65,731	50	—	—	65,731	50	3,811	88	69,543	38
» 1868.....	614	1,731	02	—	—	1,731	02	77,895	90	—	—	77,895	90	4,608	76	82,504	66
» 1869.....	598	1,732	40	—	—	1,732	40	77,958	—	—	—	77,958	—	4,639	34	82,597	34
» 1870.....	598	1,647	62	—	—	1,647	62	74,142	90	—	—	74,142	90	4,404	66	78,547	56
Summa	2,913	8,234	10	38	21	8,272	31	370,534	50	1,337	35	371,871	85	22,013	85	393,885	70
Utgörande ett medium pr år	582	1,646	82	7	64	1,654	48	74,106	90	267	67	74,374	37	4,402	77	78,777	14

tinget, finnes att tillgå till husflitens uppmuntrande och understödjande genom premier, lämplig undervisning, profvers och modellens tillhandahållande och lättare tillfällen till afsättning, allmogen, som eger mycken fallenhet för hvarjehanda slags slöjd, skulle deri kunna täfla med de arbeten och produkter, som utgå från större verkstäder, samt finna ett ej oväsentligt bidrag till sin utkomst och till den ökade sedlighet och välmåga, som alltid åtfölja ett mera träget arbete. Hushållningssällskapet har väl

sökt uppmuntra och befrämja husfliten och handaslöjderna; men sällskapets tillgångar äro inskränkta och tagas i anspråk för en mängd andra ändamål, såsom jordbrukets och boskapskötselns förbättrande, mejerihandteringens och fiskerinäringens befrämjande m. m.; så att allt för ringa genom sällskapets försorg kunnat i brist af medel för denna del af näringarna åstadkommas.

4. Kommunikationsanstalter och Transportindustri.

Tab. No 8. A) Landkommunikationer. Tabellen No 8 utvisar de vid periodens slut inom länet varande allmänna landsvägars, häradsvägars och socknevägars längd, fulländade och afsynade nya och förbättrade vägars längd, jemte de härför af statsverket eller kommunerna tillskjutna kostnader, längden af indelade och med skjutsstationer försedda vägar vid 1870 års slut, antalet af befintliga gästgifverier, samt årligen utgångna hästar till krono- och gästgifveriskjuts.

De allmänna vägarne inom länet äro i allmänhet goda och komma sannolikt att förbättras deraf, att den hufvudsakliga lagningen och grusningen af vägarne numera, i följd af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes på Nådiga kungörelsen den 25 Maj 1869 grundade beslut, skall verkställas på hösten i stället för på våren, som före år 1870 utgjort den vanliga väglagnings-tiden.

I senast afgifna femårsberättelse omförmälda nya häradsvägen emellan Vännäs och Bjurholms kyrkor, vägbyggnaden emellan Djekneboda gästgifvaregård och Ratans hamn, äfvensom omläggningen af allmänna landsvägen emellan Rickleå och Sikeå byar, till hvilka alla arbeten anslag af allmänna medel beviljats, hafva under perioden i fråga blifvit afsynade och godkända.

Nya häradsvägen emellan Åsele och Örträsk kyrkor, genom Fredrika socken, för hvilken vägbyggnad, på sätt sig visar af nyssnämnda femårsberättelse, ett anslag af 100,000 r:dr beviljats, skulle enligt kontrakt vara färdigbyggd redan hösten förlidet år; men, sedan Eders Kongl. Maj:t, på derom gjord underdånig framställning, under den 8 Oktober 1867, dels i Nåder tillåtit den förändring i planen för detta vägarbete, att, för åstadkommande af en både lättare och närmare kommunikation från Åsele och Fredrika till kustlandet, än den öfver Örträsk, vägen från Fredrika finge ledas direkte till Bjurholm, dels och för sådant ändamål beviljat ett ytterligare tillskott af 12,000 r:dr, att utgå af de 55,000 r:dr, som samma dag i Nåder anslagits, att utan återbetalningsskyldighet användas till nödens lindrande inom länet och beredande af arbetsförtjenst åt nödställda arbetsföra personer inom orten, så har anstånd med fullbordandet af ifrågavarande vägbyggnad beviljats till den 1 innevarande månad. Under år 1866 erhöles jemväl ett anslag af 50,000 r:dr för brytande och byggande af en omkring 6 $\frac{1}{2}$ mil lång väg emellan Åsele och Vilhelmina kyrkor, hvilken väg dock ännu ej blifvit afsynad. Vidare har för anläggning af väg emellan Lycksele och Vilhelmina kyrkor, en längd af mer än 11 $\frac{1}{2}$ mil, förlidet års riksdag anvisat ett statsanslag af 106,700 r:dr, att utgå med 15,000 r:dr under innevarande år, och sedermera efter riksdagens bestämmande i mån af arbetets fortgång.

För omläggning af Kryckelå-, Rödå- och Djupbäcksbackarna å häradsvägen emellan Umeå och Degerfors, har, jemväl under år 1870, erhållits ett anslag af allmänna medel å 4,725 r:dr r:mt; och för afschaktning och utgräfning af flere större backar vid Brännlands, Norrfors och Svallets byar i Umeå socken, jemte anbringande af stenbroar och bankfyllningar, har åtnjutits ett statsanslag af 8,000 r:dr r:mt.

Den inom länet bildade komité för emottagande och fördelning af enskilda gåfvomedel, som under åren 1867 och 1868 tilldelades de nödlidande i länet, har i och för beredande af arbetsförtjenst åt sådana arbetsföra personer, hvilka saknade tillfälle till sysselsättning, lemnat större och mindre bidrag till åtskilliga vägförbättringar och vägomläggningar, såsom sänkning och utjemnande af backar å allmänna vägar, strax norr om Umeå stad, å allmänna landsvägen vid Ångersjö by i Nordmalings socken och vid byn Haddingen å häradsvägen emellan Umeå och Degerfors; uppbyggnad af väg emellan Vännäs färjställe i Vännäs socken och Ytter-Rödå gästgifvaregård i Umeå socken, äfvensom af väg från Degerfors kyrkoby dels till Granö by och dels till Risliden, jemte några andra mindre vägar.

Vid samtliga skjutsstationer å nedre landet, med undantag af 5, och vid de gästgifverier i Lappmarken, der fullständigt ordnad skjutsning eger rum, bestrides densamma vid 1870 års slut genom entreprenör, som på de flesta ställen i lega uppbär 1 r:dr 20 öre pr mil. Då skjutsningen sålunda bestrides af entreprenör, hvarigenom detta onus blifver jemnare fördeladt, serdeles när, såsom i en del socknar och härad sker, alla skjuts-entreprenadsummorna sammanslås och lika fördelas på de till skjutsning anslagna hemmanen; så och med afseende å den numera förhöjda skjutslegan och de årliga bidrag, som från statsverket erhållas till lindring i skjutsningstungan i de fall, der densamma genom entreprenad bestrides och finnes tryckande, kan skjutsningsbesväret inom länet ej anses synnerligen betungande. Entreprenadsummorna eller bidragen från skjuts-lagen till entreprenörerna hafva ock på senare tiden något nedgått.

Från Dorotea, Stensele och Sorsele lappmarks socknar samt från Tärna och Malå kapellförsamlingar med en folkmängd af 6,276 personer samt ett sammanlagdt område af omkring 140 kvadratmil saknas ännu körbara sommarvägar till närgränsande församlingar, dit sådana finnas. Person- och varutrafiken till och från berörda församlingar sker sålunda ännu genom omvexlande gång, rodd och klöfjande. Huru hämmande detta skall vara för kommunikationen och en verksamare beröring mellan ifrågavarande församlingar och andra orter kan lätt tänkas; och

ådagalägges bland annat deraf, att under de svåra nödåren, då spannmål och mjöl under sommaren måste såsom nödhjulsbidrag sändas från kustorterna till dessa aflägsna bygder, transportkostnaden understundom uppgick till 3 R:dr pr 20 skålp. och till och med någongång derutöfver.

Vinterväghållningen, bestående af plogning, skottning och, vid snöförets upphörande på våren, äfven af vägens uppbyggnad, verkställes af så kallade ploglag, bildade af de intill vägarne närmast boende hemmansegare, hvilka ploglag för sitt ifrågasvarande besvär uppbära ersättning, som i de flesta socknar och härad å nedre landet uppgår till 300 r:dr pr mil.

Under perioden hafva tillkommit tvenne nya *poststationer*, nemligen i Burträsk och Malå, äfvensom en privat *telegrafstation* i Ursviken, stående i förbindelse med Skellefteå station.

Kronobrefbäring förekommer nästan aldrig.

B) Sjökommunikationer. Antalet af de större ångbåtar, som göra reguliera turer emellan åtskilliga hamnar i länet och platser norr- och söderom detsamma, har ökat med ångarne "Vesterbotten" och "Luleå". Kommunikationen sjöledes, dels utefter kusten och dels direkt på Stockholm, besörjdes vid slutet af femårsperioden af 9 ångfartyg. Antalet segelfartyg för inrikes sjöfart är ungefärligen lika stort som tillföre. Trenne mindre ångbåtar trafikera Umeå elf och två dylika göra turer emellan Skellefteå stad och Ursviks hamn, hvarförutom en liten ångbåt begagnas till bogsering vid Rundvikens ångsåg.

Under ifrågasvarande period hafva egarne till lastageplatserna Notholmen i Nordmalings fjerd, Skeppsvik i Säfvar fjerd, Sikeå i Sikeåfjorden och Furuögrundet i Byskefjorden blifvit berättigade, att af fartyg, som för varors losning och lastning begagna sig af de derstädes uppförda brobänkar och öfriga anstalter för sjöfartens bekvämlighet, under namn af "grundpenningar" uppbära en efter fartygens dräktighet beräknad viss afgift.

De många inom länet förekommande elfvarna och floderna kunna i allmänhet endast med båtar befaras, och i synnerhet uti lappmarken begagnas de stora vattendragen och sjöarne till kommunikationsmedel. Flottning af skogseffekter verkställes jemväl i elfvarna och öfver sjöarne, på flere ställen i stor skala.

C) Sjöfart och Handel. Enligt föreskrifvet formulär upp-

Tab. N:o 9a. rättad uppgift om sjöfart medföljer härjemte under N:o 9a.

Följande *sjöskador* hafva inträffat vid länets kuster: år 1866, Norska briggen "Louisa", 100 nyläster, fartyget sjunket, besättningen räddad; Finska skonerten "Frigga", 79 läster, fartyget vrak, besättning, last och inventarier bergade; ångfartyget "Daniel", sjunket, passagerare och besättning räddade, fartyget sedermera upptaget; Svenska slupen "Edla", fartyget vrak, last och besättning bergade. År 1867, Skeppet "Ocean" från England 93,5 nyläster, fartyget vrak, besättning och en del af last samt rigg och inventarier bergade. År 1868, skeppet "Thora" från Mecklenburg, 81 nyläster, fartyget vrak, besättning, last och inventarier bergade; briggen "Le Bon Henry" från Frankrike, 80 nyläster, totalt förlorad, besättning och en del inventarier bergade; Finska briggen "Artig" 77,5 nyläster, besättningen räddad, men fartyget vrak; slupen "Bicka" från Holstein, 13,5 nyläster, fartyget vrak, men besättning, inventarier och last bergade; Franska skonerten "Emelie", 37,5 nyläster, fartyget vrak, besättning, rigg och last räddade; skeppet "Betsy William", 374 tons,

hemmahörande i Whitby, fartyget vrak, men besättning, rigg och inventarier bergade. År 1869, Norska skeppet "Christina", 103 nyläster, last och rigg bergade, men fartyget vrak; Finska briggen "Hanna" 82 nyläster, fartyget kondemneradt, besättning samt en del af last och inventarier bergade; Svenska skonerten "Nordstjernen", 30 nyläster, totalt förlorad, besättningen räddad. År 1870, skeppet "Emma" från Antwerpen, 511 Belgiska tons, fartyget vrak, besättning och en mindre del af inventarierna bergade; skonerten "Toido" från Ryssland, 32 nyläster, fartyget vrak, men besättning, last och inventarier bergade; Finska skonerten "Rouna", 27 nyläster, fartyget vrak, men någon mindre del af last och inventarier bergade, 2 man af besättningen omkomna.

De hufvudsakligaste varubytena inom länet utgöras å ena sidan af skogsprodukter, såsom timmer, bjelkar, handsågade plankor, tjära, pottaska, skinnvaror, smör, talg, ost, själspeck, fögel, lax och strömming, samt å den andra af salt, spannmål, kaffe, socker, kramvaror, vin, spritdrycker, snus, tobak, hampa, tågvirke och diverse lyxartiklar. En del af ortens produkter, såsom trävaror och tjära försändas direkte på utlandet och de öfriga till hufvudstaden och andra inrikes orter. Till länet inkommer direkte från utlandet salt, hampa, tågvirke, vin och spritdrycker, rågmjöl, äfvensom svin kreatur från Finland.

Uppgift å handlande är intagen i tabellen N:o 9b. Tab. N:o 9b.

Förutom de i nämnda uppgift upptagne handlande förekomma här och der i byarne så väl hemmansegare som andra personer, hvilka på grund af den numera utvidgade näringsfriheten egna sig åt handel med de mest gångbara varorna, utan att deras rörelse likväl är så stor, att de för densamma kunna träffas af bevilling. En och annan af dessa handelsidkare hafva ock lönkrögeri till sitt yrke, men blifva vanligen härföre till laga näpst befordrade.

De skadliga verkningarna i flere afseenden af ifrågasvarande utsträckta handelsfrihet, af hvilken en mängd utländingar äfven begagna sig, äro här ofvan antydda. Den i forna tider brukliga gårdfarihandeln kan således sägas åter hafva uppblomstrat inom länet och är för närvarande af vida menligare inverkan på allmogens välfärd och seder, än den gamla gårdfarihandeln.

I fråga om *frimarknader* inom länet åberopas senast afgifna femårsberättelse, med tillägg, att den egentliga marknads-handeln ej är betydlig.

I Umeå stad har under qvinvennet funnits ett schweitzeri, ett minuthandels- och tvenne utskänkningsställen för spirituösa drycker; och efter den 1 Oktober 1862 har all minuthandel med och utskänkning af brännvin varit upplåten åt ett bolag, som till staden lemnat all vinst af rörelsen, hvilken vinst således ingått till stadskassan, med afdrag af afgifterna till Hushållningssällskapet och Landstinget. I Skellefteå stad finnes ett minuthandels- och ett utskänkningsställe för spritdrycker. Å landet finnas dels två utminuteringsställen, nemligen: i Lycksele kyrkoby och Gammelbyn i Burträsk socken, och dels två utskänkningsställen: vid Ursvikens hamn och lastageplats samt vid Nybys gästgifveri i Nysätra socken. I öfrigt utöfvas ej utskänkning vid något gästgifveri inom länet.

Förhållandet med utskänkning och minuteri af brännvin och andra spritdrycker utredes närmare af den å följande Tab. Litt. I. sida stående tabell Litt. I.

Den inverkan, som den mer eller mindre felslagna skörden af åker- och hö-gröda, jemte andra dermed sammanhang egande

förhållanden under ifrågavarande fem år, haft på befolkningens välstånd och bergning, torde i någon mån kunna bedömas af här nedan intagna uppgifter:

År	Antal hos Kon. Befohde lagsökte personer.	Antal afgjorda mål.	Till betalning ädömdt belopp. Rmt.
År 1866	5,007	2,570	288,269
» 1867	8,531	5,214	574,782
» 1868	7,758	3,462	538,017
» 1869	16,255	1,990	350,789
» 1870	7,182	1,761	216,049
Summa	44,733	14,997	1,967,906
ell. i medeltal årl.	8,946	2,999	393,581

Det höga antalet år 1869 lagsökta personer, i jämförelse med de afgjorda målen antal och det utdömda beloppet, förklaras deraf, att under nämnda år en mängd ansökningar inkommo, att handräkningsvis utfå medel på grund af restlängd, derå ofta hundradetals gäldenärer varit upptagna, serdeles då undsättningskomitéerna i socknarna sålunda sökt utfå sina små fordringar för utlemnade lån i penningar och spanmål.

År.	Antal exekutorial, för verkställighet inlemnade till kronofogdarne.	Summa af det i motstående antal exekutorial utdömda kapital jemte lagsökningskostnad.	Summa under året redovisadt kapital jemte lagsökningskostnad.	Summa till nästa år balanseradt kapital jemte lagsökningskostnad.			
1866	2,525	246,376	79	197,682	23	48,294	64
1867	4,065	468,107	86	385,152	70	116,191	14
1868	2,948	360,905	75	364,822	41	79,330	13
1869	1,651	274,991	21	277,376	26	62,044	17
1870	1,471	171,208	65	176,111	35	47,554	6

År.	Evekutivt försälda fastigheter.	
	Antal.	Försäljningssumman.
1866	49	62,334
1867	94	101,669
1868	268	263,911
1869	173	196,262
1870	74	78,975

Uppgift rörande restantiernas storlek vid kronouppbördsstämornas slut i Vesterbottens län.

År.	Kronoutskylder. Rmt.
1866	20,542
1867	40,914
1868	23,587
1869	17,082
1870	13,939

Antalet af *konkurser* har under åren 1867 och 1868 varit ovanligt stort, ehuru närmare uppgift derom ej kan lemnas.

5. Kameralförhållanden.

Tab. N:ris 10a och 10b. Under tabellen N:ris 10a och 10b bifogas härjemte föreskrifna uppgifter om *hemman och jordlägenheter å landet* samt om *jordområde och egendomar i städerna*.

Sedan Eders Kongl. Maj:t genom Nådigt Bref den 11 Juli 1865 åt Umeå stad tillsvidare på vissa villkor upplåtit 3 tunnland 17,5 kappland af Landshöfdinge-residenstomten derstädes, för att till park och promenadplats användas; så har Eders Kongl. Maj:t, i anledning af stadsfullmäktiges underdåniga anhållan om Nådig proposition till Riksdagen, att nämnde plats finge staden med full eganderätt tillfalla, uti Nådig proposition den 24 Januari 1868 föreslagit Riksdagen, att platsen måtte under ständig besittningsrätt upplåtas åt Umeå stad, emot villkor,

Tab. Litt. I. Uppgift rörande handel med brännvin och andra spritdrycker i Vesterbottens län för året 1869—1870.

Summa afgifter. Rmt.	Fördelning.										
	Till Staten. Rmt.	Till Kongl. Hushållnings-sällskapet. Rmt.	Till Landstinget. Rmt.	Till Länet. Rmt.	Uppbördsprovision. Rmt.						
16,781	34	8,937	30	3,350	30	3,350	29	1,113	60	29	85

att densamma framgent skulle på stadens bekostnad såsom park och promenadplats värdas och underhållas och att staden förpligtades till Landshöfdingen årligen erlägga den ersättning för den upplåtna tomtplatsen, som kunde vardas af Landshöfdinge-embetet bestämd; till hvilken Nådiga proposition Riksdagen lemnat bifall. Efter det ifrågavarande ersättning eller afgäld blifvit af Landshöfdinge-embetet fastställd, har platsen blifvit till ofvanberörda ändamål apterad och med en mängd trån af åtskilliga slag och buskväxter planterad. Varande derjemte ett monument öfver generalen Carl von Döbeln å platsen i fråga uppfördt.

Under loppet af sistförflutna fem åren hafva inga hemman blifvit ur ödesmål upptagna, hvaremot 46 krononybyggen blifvit till anläggning beviljade, 798 hemmansdelar omförda från krono till skatte, samt tillstånd meddelats till en hemmansklyfning och 21 hemmanssammanläggningar.

Vid 1867 års riksdag väcktes fråga derom, att en gräns borde bestämmas emellan den del af Vesterbottens läns lappmarker, i hvilken odling ansågs med framgång kunna bedrivas, och Lappmarkernas öfre del eller den egentliga fjällbygden, och att i sammanhang härmed måtte stadgas, att nybyggesanläggningar ofvan berörde gräns icke finge utan Kongl. Maj:ts Nådiga tillstånd tillåtas; och sedan Riksdagen uti skrifvelse till Eders

Kongl. Maj:t af den 8 Maj nyss nämnda år i underdånighet tillkännagifvit sig hafva stannat i den öfvertygelse, att uppgåendet af en sådan gräns, som föreslagen blifvit, inom Vesterbottens lappmarker vore af stor vikt och betydelse, ej blott för skyddandet af lapparnes och nybyggarnes ömsesidiga rättigheter och förebyggandet af tvistigheter dem emellan, utan äfven till förekommande af nybyggens anläggande i trakter, helt och hållet otjenliga för kultur, i följd hvaraf Riksdagen, som sålunda funnit den väckta frågan vara serdeles behjertansvärd, ansett sig böra i underdånighet anhålla, att Eders Kongl. Maj:t täcktes låta tillse, om och på hvad sätt en gräns emellan den egentliga fjällbygden och den till odling tjenliga delen af Vesterbottens läns lappmarker kunde provisionellt bestämmas, intilldess genom afvittringen dessa förhållanden blifvit slutligen ordnade, så har Eders Kongl. Maj:t under den 13 December 1867 funnit godt i Näder förordna, bland annat, dels att en gränslinea emellan den egentliga fjällbygden och den till odling tjenliga delen af lappmarkerna skulle i det af Riksdagen antydda ändamål provisionellt bestämmas och dels, i fråga om sättet derför, att härmed borde förfaras sålunda, att en afvittringslandtmätare och en agronom, dertill af Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande förordnade, skulle, med ledning af vid utlysta sammanträden med den jordbrukande och nomadiserande befolkningen vunna upplysningar och efter anställd besigtning å marken, afgifva utlåtande angående afskiljandet af det område, hvarinom nybyggensanläggningar ickeinge beviljas; hvarefter Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande hade att, med ledning af detta utlåtande och förrättningshandlingarna, bestämma den provisionela gränsen genom utslag. Med anledning häraf och sedan Eders Kongl. Maj:t i ytterligare skrifvelse den 8 Maj 1868 i Näder tillåtit, att ifrågarande gränslinieinge å marken utstakas och rörläggas samt å karta upptagas, har Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande genom utslag den 24 December 1868 godkänt och fastställt den af Kommissionslandtmätaren G. Tunell och Landtbruksingenjören A. Lagberg föreslagna och å karta lagda gränslinien emellan den egentliga fjällbygden och den till odling tjenliga marken inom Sorsele, Stensele, Vilhelmina och Dorotea lappmarks socknar, hvilken gränslinea jemväl blifvit, efter det utslaget vunnit laga kraft, å marken utstakad och rörlagd.

Uppgift om laga skiften m. m. under åren 1866—1870 följer Tab. N:o 11. härjemte i tabellen N:o 11.

De hårda åren 1867 och 1868, i förening med de dryga kostnader, som åtfölja laga skiften, hafva förorsakat, att de sökta skiftenas antal ej varit så stort, som man haft skäl att önska och hoppas, sedan afvittringen å nedre landet numera hunnit i det allra närmaste avslutas. Emellertid är att förvänta, att, derest ej missväxt-år eller tryckande penningebrist komma att derföre lägga hinder i vägen, de ännu oskiftade byarne eller samfälligheterna skola mera allmänt söka komma i åtnjutande af de stora fördelar, som äro förenade med laga skiften, serdeles då dessa förrättningar icke, såsom stundom af åtskilliga anledningar härförut inträffat, dragas alltför långt ut på tiden.

Afvittringen å nedre landet är numera, sedan angående afvittringen i nedannämnda socknar Eders Kongl. Maj:ts Befallningshafvande under perioden meddelat utslag, nemligen: i Burträsk, Umeå, Vännäs, Norsjö, Jörn, Säfvar och Bygdeå, fulländad, med undantag af Nysätra socken. Nämnda socken är

likväl affattad och skattlägningsberedningen derstädes pågående. Vid 1870 års utgång återstodo i öfrigt undersökningar af öfverloppsmarker inom Vännäs, Umeå, Degerfors, Säfvar, Bygdeå, Burträsk, Norsjö och Jörns socknar, för utrönande, huruvida de böra för Kongl. Maj:ts och Kronans räkning bibehållas, eller icke. Under perioden hafva mätningar pågått inom lappmarken, dels för afsättandet af 4 kronoparker och för tilldelning af mark åt sågverk i ersättning för privilegierad stockfångst och dels för afvittring af Lycksele socken. De uti senaste femårsberättelse omförmälda underdåniga besvär emot utslagen angående afvittring af hemman och lägenheter inom Umeå och Burträsk socknar hafva blifvit af Eders Kongl. Maj:t afgjorda; men deremot äro underdåniga besvär anförda öfver utslag rörande afvittringen i Säfvar socken, hvilka besvär ännu ej blifvit pröfvade.

Under afvittringens fortgång hafva en del provisionellt anlagda nybyggen ansetts böra till följd af bristande utmål utgå, under det andra, der tillgång på odlingslägenheter och nödigt utrymme i skog och mark sådant medgifvit, blifvit till anläggning föreslagna och beviljade. Bland dessa finnas väl ett och annat nybygge vara af svag beskaffenhet; men, jemförda med gamla, närbelägna skattehemman, är skilnaden ej stor; och med hänsyn till jordmåns och läges beskaffenhet är förhållandet med nybyggena ungefärligen detsamma som med skattehemmanen. Nybyggarens, liksom hemmansåboens, utkomst betingas i främsta rummet af jordbruk och boskapsskötsel; men under svaga år måste binärningar af åboen tillgripas för hans och hans familjs underhåll, och der skog finnes att tillgå, varder den i första hand använd. De inom länet befintliga nybyggen äro väl i allmänhet så beskaffade, att de, sedan åboskyldigheterna derå fullgjorts, anses blifva framtida bestånd egande hemman, hvarifrån utskylder så väl till staten som kommunen med säkerhet böra kunna utgå; men flertalet af de nybyggen, som ligga ofvanom den härförut omförmälda kulturgränsen, torde med afseende ej mindre å läge, klimatiska förhållanden och växtlighet, än ock derå, att dessa trakter lämpligast kunnat uteslutande användas och disponeras af den nomadiska befolkningen, icke hafva bort till anläggning beviljas.

Å följande sida stående tabell Litt. K utvisar närmare Tab. Litt. K. beskaffenheten af de arbeten, som under hvardera af åren 1866—1870 blifvit af afvittringslandtmätarne verkställda.

De af statsverket tillskjutna medel i och för afvittringen inom länet hafva utgjort: år 1866, 45,252 r:dr 30 öre; år 1867, 54,969 r:dr 80 öre; år 1868, 59,539 r:dr 75 öre; år 1869, 62,862 r:dr 27 öre; och år 1870, 63,441 r:dr 2 öre; eller tillsammans för alla fem åren 285,731 r:dr 81 öre r:mt.

I tabellen Litt. L. redogöres för de år 1870 för fastigheter inom länets 1:a och 2:a fögderiu influtna statsbidrag m. fl. medel.

De egentliga kronoutskylderna anses numera ej serdeles betungande. Men deremot hafva kommunalutskylderna under perioden i fråga i allmänhet varit mycket tryckande; hvartill torde hafva bidragit, dels att utgifterna till fattigvården stigit i ovanligt hög grad och dels att förvaltningen af kommunens angelägenheter på ett och annat ställe varit mindre väl ombesörjd.

Föreskrifven uppgift å kronouppbörden i Vesterbottens län under ifrågavarande fem år bifogas härjemte i tab. N:o 12. Tab. N:o 12.

6. Politi.

Vid det i Umeå stad varande *högre elementarläroverk* äro anställda en rektor, fem lektorer och nio adjunkter, jemte lärare i sång och musik, gymnastik och ritning. Lärjungarnes antal har utgjort:

år 1866, vid årets slut	192.
» 1867, d:o d:o	214.
» 1868, d:o d:o	229.
» 1869, d:o d:o	217.
» 1870, d:o d:o	190.

Undervisningen vid det *treklassiga läroverket* i Skellefteå stad uppehålls af en rektor och tvenne kolleger, af hvilka den ene aflönas af staden.

Förhållandet med *folkskoleväsendet* inom länet inhemtas i någon mån af bilagde tab. Litt. M. Tab. Litt. M.

Folkskoleundervisningen i Umeå stad meddelas dels i två folkskolor, en för gossar och en för flickor, med hvilken senare är förenad en slöjdskola, dels ock uti två småbarnsskolor.

En bland följderna af 1867 års missväxt har varit, att under nämnda och följande år antalet i skolaldern varande barn, som

Tab. Litt. K. Uppgift på arbeten, som af Afvittrings-landtmätarne blifvit verkställda år 1866—1870.

År.	E g o r i q v a d r a t r e f.												Utskade rå- eller skiftes-läner. Kol.	Mantal, afvittrade och skattlagda.			Antal afvittrade.				
	Affattade och beskrifna.				Använda åt gamla hemman, torp och lägenheter.				Afsatta som öfverloppsmarker.					Gamla hemman.	Nybyggen.	Kronatorp.	Öfverloppsmarker.	Lägenheter utan mantal.			
	Inrösningsjord.	Afrösningsjord.	Impedi-menter.	Summa.	Inrösningsjord.	Afrösningsjord.	Impedi-menter.	Summa.	Inrösningsjord.	Afrösningsjord.	Impedi-menter.	Summa.									
1866...	43,151	460,650	377,974	881,775	52,586	126,473	607,897	786,956	995	235,361	80,115	316,471	542,755	4,11	1,21	7,41	28	53	4	28	6
1867...	36,899	320,623	337,747	695,269	11,260	64,033	257,913	333,236	15	13,760	8,352	22,127	2,152,978	1,24	1,25	1,91	15	16	—	68	—
1868...	10,946	137,545	11,000	159,491	69,889	352,490	371,733	791,112	1,587	164,659	103,610	269,856	9,422,377	13,36	1,03	12,35	48	121	—	41	—
1869...	30,554	471,498	—	502,052	48,006	650,427	713,489	1,411,922	4,402	439,987	182,823	627,212	6,973,120	4,86	1,02	6,32	33	64	—	51	—
1870...	29,212	382,790	249,300	661,308	74,429	655,669	639,354	1,369,452	2,202	53,768	36,062	92,032	6,252,880	3,28	0,19	5,34	20	54	—	26	—
Summa	150,762	1,773,106	976,021	2,899,889	256,170	1,849,092	2,590,416	4,695,678	9,201	907,533	110,962	1,327,695	25,315,210	25,85	4,70	33,93	144	308	4	214	6

Tab. Litt. L. Tablå utvisande beloppet af de Statsbidrag och allmänna onera, som utgått från fastigheter inom Vesterbottens Läns första och andra fögderin år 1870.

	Allmän bevilning.				Ständiga räntor.			Mantalspenningar.	Arrende-medel.	Folk-skole-afgift.	Summa Statsbidrag.
	Första Art.	Andra Art.	Tredje Art.	Summa.	Jordeboks- och hem-mantals-räntor.	Krono-tionde.	Summa.				
Kronohemman.....	405 60	236 41	—	642 01	4,894 38	2,100 87	6,995 25	405 60	43 95	405 60	8,492 41
Militie- och Ecklesiastik-boställen	55 40	114 93	4 50	174 83	1,406 68	—	1,406 68	55 40	—	55 40	1,692 31
Krononybyggen och torp med frihetsår.....	460 40	160 12	—	620 52	—	—	—	460 40	—	460 40	1,511 32
Kronolägenheter, skattlagda efter Savolaxska metoden....	—	—	—	—	260 08	—	260 08	—	—	—	260 08
D:o, hvarför ränta i smör eller penningar utgår.	—	—	—	—	608 26	—	608 26	—	—	—	608 26
Kronofisken.....	—	—	—	—	—	—	—	—	1,198 75	—	1,198 75
Kronoskattehemman.....	5,907 40	5,376 47	18 39	11,302 26	51,159 97	24,039 59	75,199 56	5,907 40	—	5,907 40	98,316 62
Skatteboställen	4 20	4 75	—	8 95	73 67	—	73 67	4 20	—	4 20	91 02
Gårdar, backstugor och andra lägenheter	120 —	334 21	—	454 21	—	—	—	120 —	—	120 —	694 21
Skattefisken.....	—	9 67	—	9 67	1,380 —	—	1,380 —	—	—	—	1,389 67
Mjöl- och sågvarnar.....	—	1,195 25	—	1,195 25	—	—	—	—	—	—	1,195 25
Egare och arbetare dervid	326 —	4,293 23	—	4,619 23	—	—	—	326 —	—	326 —	5,271 23
Bergverk, bruk och fabriker.....	—	315 38	—	315 38	—	—	—	—	—	—	315 38
Egare och arbetare dervid	236 —	1,254 16	—	1,490 16	—	—	—	236 —	—	236 —	1,962 16
Frälsehemman.....	7 80	21 30	5 32	34 42	2 75	62 17	64 92	7 80	—	7 80	114 94
Diverse personer, ej hörande till viss näring.....	1,958 20	6,148 54	16 95	8,123 69	—	—	—	1,958 20	—	1,958 20	12,040 09
Summa	9,481 00	19,464 42	45 16	28,990 58	59,785 79	26,202 63	85,988 42	9,481 —	1,242 70	9,481 —	135,183 70

ej bevisat folkskolan, torde varit större än förut, emedan föräldrarna mången gång saknat förmåga att med kläder och erforderlig vägkost förse barnen.

I fråga om undervisningen af *lappska allmogens barn* och för sådant ändamål inrättade skolor, återopas senast afgifna femårsberättelse.

Efter det en af 1866 års Landsting utsedd komité för afgifvande af förslag till folkskoleväsendets förbättrande inom länet, till följande eller 1867 års Landsting inlemnat förslag och utlåtande i ämnet, tillsattes af Landstinget en af fem ledamöter bestående folkskoleöverstyrelse för länet, på hvars hemställen Landstinget år 1868 anslag dels medel till inköp af 400 exemplar utaf Eneroths skrift »om folkskolan, dess ändamål, medel och verkningar», som utdelades i socknarna, dels 350 r:dr till småskollärares utbildning, hvilka sistnämnda medel skulle användas ej mindre till understödspremier åt elever än ock till honorarier åt skollärare, som åt eleverne meddelade undervisning. Med detta understöd undervisades och utexaminerades 10 elever, 2 manliga och 8 qvinliga, af hvilka de fleste genast erhöilo anställning vid småskolor. Äfven 1869 och 1870 årens Landsting anslago, det förra 630 r:dr och det senare 300 r:dr r:mt, i och

för småskolelärareelevers undervisning, och med understöd af dessa medel undergingo 26 elever, 2 manliga och 24 qvinliga, en undervisningskurs och vid dess slut en examen. Om Landstinget fortfarande omhuldar folkskoleväsendet, är det att hoppas, att detsamma småningom skall försättas i bättre skick, än det, hvori det för närvarande befinnes.

Andra tillämpningsskolor än den i Yttertafle by befintliga *lägre landbruksskolan*, der 12 läringar kostnadsfritt åtnjuta undervisning och underhåll, finnas icke inom länet.

Uppgift å antalet i länsfängelset under femårsperioden intagne *fångar* bifogas härjemte i tab. Litt. N. Tab. Litt. :

Den märkbara tillökningen i fångarnes antal härleder sig, dels derifrån, att, i och med tillämpningen af nya strafflagen, fångar, som dömts till straffarbete, ej öfverstigande 2 år, undergått denna bestraffning i länsfängelset, dels ock deraf, att förbrytelser emot eganderätten under missväxtåren varit talrikare än vanligt, emedan olofliga tillgrepp af lifsförnödenheter då ofta föröfvades och de talrika skogsåverkningarna, som äfven äro att hänföra till olofliga tillgrepp, mången gång varit föranledda af brist på tillfälle att på annat sätt förvärfva, hvad till lifsuppehälle erfordrats. De flesta förbrytelser, som aftjenats med

Tab. Litt. M.

Öfversigt öfver Folkskoleväsendet vid utgången af år 1870, enligt inkomna uppgifter.

Församlingens namn.	Summa folkmängd.	Barn inom skol- åldern.			Barn, som bevisat socknarnas skola.			Procent af barn inom skolåldern, som bevisat skolan.	Antal skolor inom socknen.			Den ambulatoriska skolans åter- komst till samma ställe.	Skolkas- sans be- hållning. R:mt.	Stats- bidrag. R:mt.		
		Gossar.	Flickor.	Summa.	Gossar.	Flickor.	Summa.		Pasta.	Ambula- toriska.	Summa.					
Nordmaling.....	6,007	397	430	827	302	319	621	75	2	6	8	1 à 2 gånger på året.....	5,486	39	311	67
Bjurholm.....	2,709	364	315	679	43	66	109	16,05	1	—	1	4	25	—	—
Vännäs.....	2,927	220	249	469	15	65	100	21,32	—	1	1	En gång om året.....	149	27	—	—
Degerfors.....	4,064	371	398	769	68	77	145	18,86	—	2	2	Hvart 4 à 5 år.....	898	99	—	—
Umeå landsförsamling.....	10,587	1,150	1,163	2,313	—	—	621	26,85	1	3	4	Omkring hvart 5 à 6 år.....	12	4	—	—
Umeå stads- dito.....	2,572	198	195	393	181	179	360	91	8	—	8	302	87	160	—
Säfvar med Holmön.....	3,256	246	219	465	108	92	200	43	1	1	2	{Till Säfvar by hvarje år, till de {öfriga stationerna hvart 3:dje år.	286	18	20	—
Bygdeå.....	5,092	489	471	960	320	258	578	60,21	2	3	5	{En gång om året i de större {byarne, eljest hvart annat eller {hvart 3:dje år.	3,282	11	—	—
Nysätra.....	2,903	354	308	662	175	154	329	49,7	—	2	2	Årligen.....	7,034	25	—	—
Burträsk.....	6,106	782	793	1,575	—	—	811	51,5	1	7	8	Hvart annat år.....	—	—	450	—
Löfånger.....	3,824	275	291	566	—	—	545	96,3	—	6	6	Dito.....	1,325	—	239	—
Skellefteå.....	18,582	2,329	2,380	4,709	1,237	1,376	2,613	55,5	1	9	10	Dito.....	9,600	82	2,000	—
Norsjö och Jörn.....	4,518	356	370	726	—	—	353	48,6	1	4	5	Efter ungefär 1½ år.....	885	37	160	50
Malå.....	896	66	74	140	26	38	64	45	1	2	3	Flere gånger om året.....	Brist	—	285	94
Lycksele.....	4,511	473	425	898	285	271	556	62	1	6	7	En gång om året.....	7	54	—	—
Örträsk.....	449	74	62	136	21	11	32	23,5	1	—	1	85	20	—	—
Sorsele.....	1,590	113	118	231	41	45	86	37	—	1	1	En gång om året.....	Brist	—	720	—
Stensele.....	1,499	134	124	258	63	53	116	45	2	1	3	Hvart annat år.....	215	—	135	—
Tärna.....	668	45	41	86	9	10	19	23	1	—	1	—	—	120	—
Åsele.....	2,308	266	256	522	116	109	225	43	—	2	2	En gång om året.....	—	—	100	—
Fredrika.....	764	82	70	152	79	68	147	96,7	—	1	1	Dito.....	30	—	165	—
Vilhelmina.....	3,166	244	248	492	74	87	161	32	—	2	2	Dito.....	Brist	—	200	—
Dorotea.....	1,739	214	186	400	83	61	144	36	—	4	4	Dito.....	—	—	100	—
Summa	90,737	9,242	9,156	18,428	—	—	8,935	48,49	21	63	87	—	—	5,167	11

vatten och bröd, hafva bestått i skogsåverkan och oloflig utskänkning af bränvin. Dödsstraff har ej verkställts under femårsperioden, derunder många brott af grof beskaffenhet ej heller förekommit.

I Lycksele kyrkoby uppfördes under förlidet år ett kronohäkte med 4 celler samt ett mindre och ett större fängrum, hvarför kostnaden bestridts af fängvårdsmedlen och Lycksele härad, till hälften hvardera. I nämnda kronohäkte, som ej blifvit öppnadt under ifrågavarande femårsperiod, komma att intagas dels ransakningsfångar från Lycksele och Åsele härad, dels sådana personer i dessa härad, som med fängelse eller fängelse vid vatten och bröd skola, i brist af tillgång, aftjena dem ådömda böter.

Ett för enahanda ändamål afsedt, men något större kronohäkte i Skellefteå är äfven uppfördt och under inredning.

Tab. Litt. O. I nedanstående tab. Litt. O redogöres för *Vesterbottens Enskilda Banks* verksamhet under ifrågavarande fem år. Banken, af Eders Kongl. Maj:t oktrojerad år 1865, började sin verksamhet med ingången af påföljande år 1866, under hvilket senare år afdelningskontor inrättades i Haparanda. Dylika kontor anlades äfven år 1868 i städerna Skellefteå och Luleå.

Angående de tvenne inom länet varande *sparbankerne* åbe-
Tab. N:o 13. ropas tab. N:o 13, af hvilken det glädjande resultatet framgår, att sparbanksväsendet mer och mer synes omfattas med förtroende, enär under femårsperioden såväl delegarnes antal som deras inestående behållning vunnit en betydlig tillökning, i synnerhet i länets sparbank.

Tab. Litt. N. Uppgift å antalet fångar, som under loppet af nedannämnda år varit intagne å länsfängelset.

	För hvarjehanda brott dömda eller under tilltal ställda.		De som i brist af böter undergått fängelse vid vatten och bröd eller fängelse.		Bysatta personer.		Summa.		Summa Summarum.
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	
År 1866.....	39	4	93	7	1	—	133	11	144
» 1867.....	81	20	146	16	1	—	228	36	264
» 1868....	106	23	209	25	1	—	316	48	364
» 1869.....	81	19	208	8	—	—	289	27	316
» 1870.....	64	16	247	29	—	—	311	45	356
Summa	371	62	903	65	3	—	1,277	167	1,444

År 1869 bildades "*Vesterbottens fosterländska Förening*", hvars syfte är att hos den arbetande och tjänande klassen framkalla håg och bemödande att genom arbete, sparsamhet och slit söka betrygga sin ålderdom mot nöd och brist; och såsom verksamaste medlet härtill har Föreningen, som under förlidet år antog stadgar, ansett vara — och manat till — insättning af besparingar i Stockholms Ränste- och Kapitalförsäkringsanstalt till beredande af lifränta vid viss framskriden ålder. Den af föreningen utsedda styrelsen, som har sitt säte i Umeå stad, har enligt Föreningens uppdrag ombesörjt inrättandet af filialafdelningar eller s. k. kretsstyrelser i länets socknar och dertill utsett lämpliga personer. Antalet af ledamöter eller hufvudmän i Föreningen vid 1870 års utgång utgjorde 57, och styrelsens behållna inkomst till bestridande af för föreningen nödvändiga utgifter utgjorde vid samma tid omkring 830 riksdaler. För tryckning och kringspredande af stadgar och för ändamålet tjenliga skrifter, äfvensom af upplysande tabeller och uträkningar, för bestridande af kostnader för insättningar i nämnde Ränste- och Kapitalförsäkringsanstalt m. m. har användts omkring 150 r:dr. Föreningens tillgångar hafva utgjorts af ledamöternas afgifter jemte 300 r:dr, som en numera afliden person i lifstiden öfverlemnadt till Landstinget att användas till något för länet nyttigt ändamål, och hvilka medel Landstinget ställt till Föreningens disposition. Genom styrelsens försorg hafva 1,366 r:dr för en mängd personer insatts i Ränste- och Kapitalförsäkringsanstalten i Stockholm. Hittills har man dock haft den sorgliga erfarenheten, att de samhällsklasser, som bäst behöfva göra besparingar för en kommande ålderdom eller inträffande sjuklighet, — de arbetande och tjänande — hafva minst anlitat Ränste- och Kapitalförsäkringsanstalten, der de flesta insättningar, som gått genom styrelsen, verkställts af ståndspersoner och deras barn. Man kan dock få hoppas, att förhållandet härutinnan förändras sig, när kännedomen om de stora fördelarne af ifrågavarande insättningar blifver mera spridd och fullt insedd. För öfrigt har penningtillgången hos allmogen och arbetarne de senare åren varit knapp och i allmänhet medtagits till de oundgängliga lefnadsbehovens fyllande.

Sockne- eller distrikts-magasinens antal är detsamma som vid senast afgifven femårsberättelse.

För ställningen med så väl länets allmänna *brandstodsbolag* som ock Skellefteå sockens brandstodsbolag redogöres i tab. Litt. Pa och Pb.

Tab. Litt. Pa och Pb.

Oaktadt flere gånger från länsstyrelsen utgångna uppmaningar till ett allmännare begagnande af berörda brandstods-

Tab. Litt. O. Uppgift angående *Vesterbottens Enskilda Banks* verksamhet under nedannämnda år.

	Antal lottigare.	Grund- fond. R:mt.	Högsta beloppet utelöpan- de kredit- sedlar. R:mt.	Insatt å deposi- tionsräk- ning. R:mt.	Uttaget å deposi- tionsräk- ning. R:mt.	Insatt å upp- och afskrif- ningsräkning. R:mt.	Uttaget å upp- och af- skrifnings- räkning. R:mt.	Beviljade kas-a- kreditiv. R:mt.	Ute-täen- de-kredi- tiven vid årets slut. R:mt.	Vexlar köpte för R:mt.	Summa af under året sålde post- remissvexlar. R:mt.	Utgifna lån. R:mt.	Inbetalda lån. R:mt.	Reservfond. R:mt.					
År 1866....	186	1,362,000	584,620	206,470	86,310	657,444	93	499,209	80	275,450	212,930	830,010	30	1,248,047	04	2,146,350	775,610	—	—
» 1867....	188	1,430,000	732,645	219,644	177,770	1,367,858	37	1,324,474	25	437,650	214,580	1,262,722	36	1,146,939	14	1,892,660	2,273,279	34,015	28
» 1868....	187	1,430,000	1,106,850	322,050	272,814	1,846,750	—	1,911,407	04	443,150	234,130	1,736,408	05	1,622,431	50	1,497,880	1,585,919	48,297	39
» 1869....	183	1,430,000	1,294,315	641,420	520,010	2,253,002	46	2,182,450	34	509,360	225,230	2,351,670	28	2,358,738	31	1,534,000	1,535,571	61,087	27
» 1870....	178	1,430,000	1,349,185	739,985	524,250	2,029,654	69	2,074,403	04	491,800	214,170	3,480,569	95	2,608,854	16	1,478,150	1,578,867	74,415	97

K. Mts Befallningshafvandes femårsberättelser 1866—1870. Vesterbottens län.

inrättningar för åtnjutande af den trygghet och de fördelar, som äro förenade med inträde i nämnda bolag, serdeles som de uttaxerade afgifterna i allmänhet ej varit höga och vissa år låga, hafva dessa uppmaningar dock ej haft åsyftad verkan, enär vid inträffande eldsvådor hos allmogen och den fattigare befolkningen den af branden förstörda egendomen ofta ej varit försäkrad och eldsvådan derigenom blifvit ruinerande för dem, som skadan lidit.

Från *Norrlands Hypoteksförening* hafva lån blifvit till delägare inom länet utlemnade till nedanstående antal och belopp:

År 1866,	8 lån	å en sammanräknad summa af	14,300 r:dr,
» 1867,	35	d:o	d:o 43,300 »
» 1868,	173	d:o	d:o 216,000 »
» 1869,	121	d:o	d:o 152,300 »
» 1870,	35	d:o	d:o 38,500 »

Tillsam. 372 lån å en sammanräknad summa af 464,400 r:dr.

Om man antager, att hufvudsakliga afsigten med omförmälda förening varit jordbrukets befrämjande, så kan det ifrågasättas, huruvida, hvad Vesterbottens län angår, ändamålet kan anses vunnet. Det är nemligen att befara, att en ej obetydlig del af de jordegare, som å sina fastigheter erhållit hypotekslån, mindre väl använt lånebeloppen, och då, såsom ej sällan inträffar, jordegaren icke ordentligt inbetalar ränta och amortering m. m. utan härför varder lagsökt, så blifva dessa lån långt ifrån billiga.

Skellefteå sockens *nödhjelpskassa*, som vid 1865 års slut egde en tillgång af 33,131 riksdaler i räntebärande förbindelser, hade vid 1870 års utgång en behållning af 35,192 riksdaler 38 öre, och läser kassans ringa tillväxt under perioden härleda sig dels derifrån, att räntorna under missväxtåren utdelats i sammanhang med fattigunderstöden, och dels från prisfall å hemman, hvari kassan haft in-teckning.

Den under förra qvinnevannet i Bygdeå socken bildade nödhjelpskassan, som vid 1865 års utgång hade en behållning af 1,156 riksdaler 70 öre, hade vid 1870 års slut ökats till 2,763 riksdaler 50 öre, utlånade emot ränta och fullgod säkerhet.

Vesterbottens läns nödhjelpskassa, om hvars uppkomst och ändamål förmäles i förra femårsberättelsen och som vid 1865 års slut egde en tillgång af 15,591 riksdaler 23 öre, hade vid utgången af redogörelseåret 1870 ökats till 53,612 riksdaler 28 öre. Varande af upplupna räntan ett sammanlagdt belopp af 2,482 riksdaler under åren 1866, 1867 och 1868 utlemnadt till understöd utan återbetalningsskyldighet åt en mängd, af missväxt hemsökta, obemedlade personer. Nödhjelpskassans hastiga till-

växt härleder sig i väsentlig mån från de medel, som till den samma öfverlemnats af länets år 1867 af Landstinget utsedda Nödhjelpskomitée.

Den allmänna *missväxt*, hvarmed provinsen sistberörda år hemsöktes, härledande sig ej mindre från den långa vintern och sena våren, som fördröjde korn- och öfriga vårsådder till långt in uti Juni månad, än ock från de tidigt på hösten inträffade härjande nattdrosterna, hotade en stor del af länets befolkning, såväl den fastighetsegande som ock den med personligt arbete sig försörjande, med fullkomlig hungersnöd; — och manade sålunda till de kraftigaste åtgärder till förebyggande eller förmildrande af den sorgliga fara, som förestod flertalet af länets befolkning.

Förutom de framställningar, hvilka af sådan anledning såväl från länsstyrelsen som Landstinget gjordes till Eders Kongl. Maj:t, med anhållan om hjälp och understöd af allmänna medel, dels med och dels utan återbetalningsskyldighet, hvilka ock af Eders Kongl. Maj:t till högst betydliga belopp Nädigst beviljades, ansåg Landstinget sig nödsakadt att tillgripa den hårda och utomordentliga åtgärden att ställa ett behjertande upprop till det svenska folket med begäran om de lyckligare lottades bistånd mot den nöd, som härstädes hotade. Detta upprop gjordes ej heller förgäfvat. Gåfvor i penningar och lifsförnödenheter kommo i rikligare mått såväl från alla delar af vårt eget land som ock från många håll utom detsamma, än man någonsin kunnat vänta eller vägat hoppas.

Nämnde Nödhjelpskomitée, hvars uppdrag var att emottaga och på lämpligaste sätt fördela de bidrag i penningar, spanmål och matvaror, som för de nödlidande i länet, då komitén utsågs, redan inkommit och än vidare, med anledning af Landstingets ofvan angifna utomordentliga åtgärd, kunde vara att förvänta, hade, som antydt är, att glädja sig öfver de mest storartade gåfvor i penningar och varor af kungliga och enskilda personer inom och utom riket, undsättningskomitéer, samhällen och korporationer. Dessa gåfvor, förutom hvilka den nöd, som under åren 1867 och 1868 herrskade i länet, torde öfvergått all beskriuing, hafva utgjort 269,143 riksdaler 52 öre i penningar, 665 mattor och 33 säckar rågmjöl, 1,223 tunnor råg, 4,580 tunnor korn och 2,047 tunnor hafre, förutom något blandsäd, gryn m. m.; alltsammans i penningevärde uppskattadt till 481,674 riksdaler 97 öre riksmünt. För största delen af penningarne inköptes spanmål, som jemte nyssnämnda spanmålspartin m. m. fördelades bland de mest behöfvande, utan återbetalnings-

Tab. Litt. Pa. Vesterbottens läns Brandstodsbolags ställning nedannämnde år.

År	Antal delegare.	Försäkrings- och ansvarighetsbelopp.		Antal brand-skador.	Uttaxerade afgifter.					
		Åbyggnader.	Lösören.		å 100 R:dr.	För åbyggnader.	å 100 R:dr.	För lösören. R:mt.		
År 1866.....	3,510	5,070,210	3,726,230	6	6 öre	3,042	13	5 öre	1,863	16
» 1867.....	3,643	5,322,650	3,852,960	7	6 »	3,139	59	5 »	1,926	49
» 1868.....	3,817	5,453,250	3,884,210	11	15 »	8,180	55	13 »	5,049	54
» 1869.....	3,965	5,631,760	3,976,990	6	12 »	6,758	80	20 »	7,956	48
» 1870.....	4,078	5,809,300	3,807,590	3	6 »	3,485	49	5 »	1,903	80

Tab. Litt. Pb. Skellefteå sockens Brandstodsbolags ställning under nedannämnde år.

År	Antal delegare.	Försäkrings- och ansvarighetsbelopp.		Antal brand-skador.	Uttaxerade afgifter.					
		Åbyggnader.	Lösören.		å 100 R:dr.	För åbyggnader. R:mt.	å 100 R:dr.	För lösören. R:mt.		
År 1866	1,221	1,710,560	811,000	inga	3 öre	513	17	7 öre	56	77
» 1867	1,268	1,949,080	848,240	4	13 $\frac{3}{4}$ »	2,592	30	12 »	1,017	84
» 1868.....	1,230	1,931,500	753,220	3	6 »	1,158	90	8 »	602	56
» 1869.....	1,225	1,944,880	739,570	2	7 »	1,361	43	3 »	221	87
» 1870.....	1,165	1,851,540	711,320	1	3 $\frac{3}{4}$ »	592	48	1 $\frac{1}{4}$ »	78	24

skyldighet; hvaremot, med afseende å de vilkor, som fästs vid åtskilliga af ifrågakomma gåfvor, en del bidrag af komitén utlemnades emot skyldighet för emottagarne att verkställa något allmännyttigt arbete, vanligen bestående i vägbrytning eller väg-omläggning, men ock i några fall af mer gagneliga afdikningsarbeten, hvarom här ofvan, under afdelningen kommunikationer, till någon del förmåles. Och enär åter andra bidrag till de nödlidande kommo komitén tillhanda, med föreskrift, att de borde användas till utsäde och, så vidt ske kunde, eller åtminstone till någon del återgäldas, för att såmedelst blifva till framtida gagn för länet, hafva dessa bidrag till utsäde utlemnats till mindre bemedlade jordbrukare, emot förbindelse att återgälda $\frac{1}{3}$ -del af beloppen; och dessa medel hafva, i den mån de influtit eller ansetts kunna och böra af låntagarne skäligen återgäldas, enligt 1869 års Landstings beslut öfverlemnats till direktionen för länets nödhjelpskassa och sålunda förorsakat densamma hastiga tillväxt, såsom förr är nämnt.

För underlättande af den fattiga och till följd af 1867 års missväxt nödställda befolkningens inom länet uppehälle utsåg Landstinget samma år en *Central-arbetskomité* för länet, med uppdrag att, biträdd af sex lokalkomitéeer i olika delar af det samma, genom uppköp af handaslöjdalster, tillverkade af den nödställda befolkningen, bereda densamma sysselsättning och arbetsförtjenst samt dymedelst bidrag till uppehälle och utkomst. För detta ändamål har användts dels ett, på Landstingets derom gjorda underdåniga framställning, den 8 Oktober sistnämnde år, af Eders Kongl. Maj:t i Nåder beviljad räntefritt lån å 45,000 riksdaler, med återbetalningsskyldighet af $\frac{1}{3}$ -del vid utgången af åren 1869, 1870 och 1871, dels ock arbetsmaterialier och penningar, till ett sammanräknadt värde af 13,483 riksdaler 9 öre, som länets nödhjelpskomitée öfverlemnats till central-arbetskomitén, med bestämmelse att 2,500 riksdaler deraf skulle anses såsom lån, att gäldas till länets nödhjelpskassa före 1871 års utgång, hvaremot återstoden skulle utgöra bidrag utan återbetalningsskyldighet. Sedermera har likväl Nödhjelpskomitén jemväl afstått från återbetalningen af nämnde 2,500 riksdaler. Då den mest fattiga befolkningen, som skulle genom central-arbetskomiténs verksamhet understödjas, saknade alla utvägar att anskaffa erforderliga arbetsmaterialier, måste komitén uppköpa sådana, bestående i lin, hampa, svensk ull, islands-ull, rysk ull, nöthår, bomullsgarn m. m., hvarförutan komitén upphandlade 938 mattor rågmjöl, hvarmed till hufvudsakligaste delar de inom orten anskaffade arbetsmaterialier liqviderats och arbetsaflöningen bestridts. Dessa uppköp bestego sig till en summa af 47,590 riksdaler 68 öre. De varor, som af den fattiga befolkningen tillverkades och aflemnades till lokalkomitéeerna, bestodo hufvudsakligen af väfnader och tyger af alla slag, mattor, klädespersedlar, möbler, åkdon, husgerådspersedlar, åkerbruksredskap och andra arbeten i trä och jern. Oaktadt centralkomitén, för realiserandet af de inkomna arbetsprodukterna, sökt vidtaga lämpliga åtgärder genom försäljning under hand och på auktion här i staden och i dess närhet äfvensom å andra ställen inom och utom länet, hafva dock kostnaderna och utgifterna icke kunnat betäckas af den influtna köpeskillingen för varorna; serdeles som lokalkomitéeerna icke kunde vara alltför nogräknade med afseende å beskaffenheten af de arbetsprodukter, som lemnades, enär nöden stod för dörren och ändamålet här var att bereda arbetsförtjenst åt den fattiga befolkningen, som i annat fall kommit att sakna syssel-

sättning och mer eller mindre mån ligga fattigvården till last. Vid hvardera af 1869 och 1870 årens utgång hafva af komitén för Landstingets räkning till Statsverket inbetalts förfallna 15,000 riksdaler å berörda lån. Med anledning af nyssnämnda förhållande angående beskaffenheten af en del utaf de emottagna arbetsprodukterna och den förlust af varor till ett värde af 825 riksdaler 51 öre, som tillskyndades komitén vid 1869 års brand i Gefle, dit en del af komiténs varulager blifvit afsändt för att realiserars, torde, oaktadt ofvan omförmälda understöd eller bidrag från länets nödhjelpskomitée, en brist af omkring 1,100 riksdaler uppstå, som Landstinget lär få vidkännas. Utom allt tvifvel är, att den verksamhet, som utvecklats af så väl central- som lokalkomitéeerna, hvilka offrat tid och möda för att i möjligaste måtto uppfylla det med deras bildande afsedda ändamål, i ej så oväsentlig mån bidragit att under ifrågavarande bekymmersamma år lindra nöden och sporra den arbetsföra, men arbetslösa befolkningen till sjelfverksamhet eller sträfvan att söka försörja sig sjelf, en fördel, som icke kan till siffran uppskattas.

Rotebesparings- och invalidbeväringsskassorna i länet, hvilka vid 1865 års utgång uppgingo till en summa af 63,095 riksdaler, bestego sig vid 1870 års slut till 77,667 riksdaler 40 öre.

Den år 1844 i Umeå stad inrättade *sjömanshuskassan*, afsedd att bereda understöd åt behöfvande åldriga sjömän, deras enkor och barn, har under femårsperioden ökats från 20,958 riksdaler 92 öre till 33,461 riksdaler 3 öre.

På sätt i senaste femårsberättelsen omförmåles, beslöt 1864 års Landsting, att länet, der förut endast ett *lasarett* och *kurhus* funnits, skulle delas i tvenne lasarettsdistrikt: det södra med bibehållande af lasarettet i Umeå för första fögderiet och länets lappmarker, och det norra med lasarett i Skellefteå för andra fögderiet. Det senare lasarettet, med 24 sjuksängar och 4 celler för tillfällig vård af sinnessjuke, öppnades den 1 Juni 1869.

Vid södra lasarettet, som sålunda intill sistnämnde dag var det enda i länet, utredes förhållandet med antalet af hvarje år intagne patienter, deras underhållskostnad m. m., af nedanstående tablä:

År.	Antal patienter		Patienternas underhållskostnad i R.mt				Beloppet af kurhus-afgift af hvarje mantalsskrifven person. R.mt.	Kurhus-afgiften för hela länet. R.mt.	
	å lasarettet.	å kurhuset.	å lasarettet.	å kurhuset.	å lasarettet.	å kurhuset.			
1866.....	35	10	1,056	62	141	11	0,25	9,338	90
1867.....	58	8	1,334	63	170	51	0,25	9,038	70
1868.....	156	12	2,879	98	408	92	0,25	9,105	80
1869.....	108	17	2,303	51	463	63	0,25	8,854	30
1870.....	100	35	1,579	98	414	54	0,25	8,974	35
Summa	457	82	9,154	72	1,598	71	—	45,312	05

Patienternas medeltal per år har således utgjort å lasarettet 91 och å kurhuset 16, därför underhållskostnaden i medeltal årligen bestigit sig till: å lasarettet 1,831 riksdaler och å kurhuset 320 riksdaler.

Vid södra lasarettet har, för beredande af större utrymme åt der intagne kroppsligt sjuka patienter och en bättre vård åt dem, som för sinnessjukdom der måste intagas och för längre eller kortare tid vårdas, blifvit under femårsperioden uppförd en serskild byggnad, innehållande, förutom erforderliga rum för vakt-

mästaren, 4 för sinnessjuka afsedda celler, med serskilda soffrum. Sjukrummens antal har derigenom kunnat ökas till 12, deribland 4 för kurhuspatienter, och sjuksängarnes till 28, hvilket sistnämnde antal ytterligare kan förökas, om behovet så skulle fordra. Den lasarettet tillhöriga, invid Umeå elf belägna, ganska stora tomten har under samma tid blifvit planerad och gjord gräsbärande, samt planerad med en mängd trån och buskväxter.

Vid norra lasarettinrättningen i Skellefteå har, från den 1 Juni 1869 till årets slut, varit intagne 40 patienter å lasarettet och 15 å kurhuset; patienternas underhållskostnad utgjort å lasarettet 633 riksdaler 12 öre och å kurhuset 129 riksdaler 7 öre; samt under år 1870, patienternas antal å lasarettet varit 129 och å kurhuset 36; underhållskostnaden för patienter å lasarettet varit 1,873 riksdaler 52 öre och å kurhuset 645 riksdaler 45 öre. Kurhusafgiften af hvarje mantalsskrifven person har äfven i detta distrikt utgått med 25 öre under nyssnämnde 2 år.

Sedan Eders Kongl. Maj:t, enligt Nädigt Bref den 11 April 1867, anvisat en af de lediga *provincialläkare*-lönerna åt en provincial-läkare inom Vesterbottens län, med station i Lefvar by och tjänstgöringsdistrikt af Nordmalings och Bjurholms socknar, har den nya provincial-läkaren, från påföljande års början, varit i utöfning af ifrågavarande befattning, varande således provincial-läkarnes inom länet antal numera 5, deraf en i lappmarken. Dessutom äro i länet tjänstgörande 1 regementsläkare och 2 stadsläkare, nemligen en i hvardera af städerna Umeå och Skellefteå. Under år 1868 inrättades äfven ett apotek i Nordmaling.

Qvacksalveriet kan anses hafva minskats, ehuru allmogen ännu i flere trakter har benägenhet att i förekommande fall anlita qvacksalvare.

Antalet af *veterinär-läkare* inom länet är fortfarande 3.

Af *barnmorskor* finnes i hvarje socken minst 1 och i åtskilliga socknar flere sådana. Likaså äro i alla socknar anställda *vaccinatörer* och *vaccinationsföreståndare*.

Kongl. Förordningen den 21 Mars 1862 om *kommunalstyrelse* på landet tillämpas ännu ej inom lappmarksfögderiet, der Kongl. Förordningarna den 29 Augusti 1843 om socknestämmor och om socknenämnder å landet fortfarande lända till efterrättelse.

Endast i en kommun å landet i öfrigt, nemligen i Säfvar socken, utöfvas kommunens rösträtt genom kommunal-fullmäktige; i de öfriga å kommunalstämma. I Umeå stad utöfvas de röstberättigade innevånarnes beslutande rätt fortfarande af stadsfullmäktige. Skellefteå stad är ännu icke skild från Skellefteå socken i afseende å kommunal-angelägenheter, som i flere fall äro för dessa kommuner gemensamma.

De förhoppningar, man hyst, att kommunalförfattningarna skulle hafva ett välgörande inflytande på utvecklingen af kommunal-angelägenheterna inom länet och intresset för desamma; kunna icke anses uppfyllda. I de flesta kommuner är en stor del af dess medlemmar temligen liknöjd för kommunens angelägenheter. Då något ärende af serskildt intresse skall förekomma, eller fråga uppstår om någon kommunens uppgift, som i mer eller mindre mån berör de serskilda medlemmarnes egna fördelar, hörsamma de väl mera allmänt kallelsen till kommunalstämma och komma då tillstädes, antingen sjelfva eller genom ombud; men i allmänhet äro stämmorna ej talrikt besökta, hvartill dock de långa afstånden äfven torde bidra. Mången gång afgöras rätt viktiga angelägenheter i kommunalstämma af

ett högst ringa antal i närheten af kyrkan boende personer; och det inträffar stundom, att ordföranden i stämman måste genom budsändning tillkalla så många kommunens medlemmar, att beslut i behörigen pålyst stämma anses kunna fattas. En stor del af kommunens medlemmar vilja gerna undandraga sig allt deltagande i kommunalstyrelsen, då ersättning för det med uppdraget förenade besvär och arbete ej kan påräknas. Det möter jemväl i en och annan kommun, der det knappt finnes annan ståndsperson än prest och kronolänsman, någon svårighet att påträffa personer, som äro dugliga och lämpliga till ledamöter i kommunalstyrelse; serdeles som den rätta tolkningen och tillämpningen af kommunalförfattningarna i vissa fall icke är lätt, äfven för den, å hvilken större anspråk uti ifrågavarande hänseende skäligen kunna ställas.

Så vidt man kan finna, hafva kommunalförfattningarna icke haft någon inflytelse på *folkskoleväsendet*, som står under skolrådets, folkskoleinspektörens och presterskapets ledning och tillsyn. Sedan nämnda författningar började tillämpas, hafva *utskylderna till kommunen* öfverallt inom länet blifvit ökade. I synnerhet hafva utgifterna till fattigvården stigit och det i åtskilliga kommuner till den grad, att de der äro ytterst betungande. Härtill torde dock ej kommunalförfattningarna i och för sig vara orsaken, hvilken lärer få sökas dels i de missväxtår, som under perioden inträffat och den nöd, som deraf vållats, dels i den hittills gällande fattigvårds-lagstiftningen och dels i det mindre tillfredsställande sätt, hvarpå fattigvårdens angelägenheter blifvit af kommunal-nämnden eller fattigvårdsstyrelsen i en eller annan kommun handhafda.

I ett län sådant som Vesterbottens erfordras för öfrigt, om odlingen och näringarna skola befrämjas och kunna gå framåt, större eller mindre uppoffringar af kommunerna och de enskilda för kommunikationernas underlättande, undervisningens allmänare spridande m. m. Den tillökning i utgifter till kommuner, som på senare åren sålunda egt rum, har likväl mången kommunens medlem tillskrifvit kommunalförfattningarna och kommunalskatternas förmenta oriktiga fördelning emellan de skattskyldige.

Under Litt. Q följer härhos en summarisk uppgift å Litt. Q. samtliga *kommunal-utskylderna* i länet för hvartdera af ifrågavarande fem år. Som inkomst- och utgiftstitlarne äro väsentligen olika i olika kommuner, hafva inkomsterna och utgifterna ej kunnat i berörda uppgift specifikt upptagas. Utgifterna till fattigvården ingå jemväl i denna uppgift.

Tab. Litt Q. Summarisk uppgift å *Kommunal-utskylderna* inom Vesterbottens län, inberäknade bidragen till fattigvården, nedannämnda år.

År	Riksmünt.	
	Riksdaler	Öre
År 1866	217,609	68
» 1867	275,862	79
» 1868	323,031	69
» 1869	363,917	22
» 1870	314,250	64
Summa	1,494,672	02
eller i medeltal för hvarje år	298,934	40

Enligt föreskrifvet formulär upprättad uppgift angående *fattigvården* i länet bifogas härjemte i Tab. N:o 14.

Att fattigvårdens utgifter under alla de år, som perioden omfattar, i mer eller mindre mån synas hafva öfverstigit inkomsterna, torde ej kunna annorledes förklaras, än att skillnaden utgöres af lån, som kommunerna i och för fattigförsörjningen upptagit och som ej beräknats såsom inkomst.

Nyss omförmälde tabell visar det sorgliga förhållandet, att utgifterna i och för fattigförsörjningen under femårsperioden varit i oafbrutet stigande till och med år 1869 och att, ehuru de år 1870 något nedgått, de likväl då bestego sig till öfver 128,000 riksdaler eller mer än dubbelt emot år 1865, då de uppgingo till 62,482 riksdaler 35 öre.

De antagliga orsakerna till de oerhördt ökade utgifterna till fattigvården äro här ofvan i korthet antydda. I öfrigt torde få anmärkas, att en mängd hemman och fastigheter under missväxtåren och i följd af penningebriken blifvit exekutivt försålda från deras oftast förut skuldsatte egare; och då många medellösa kronohemmans- och nybygges-innehafvare, hvilkas fastigheter ej kunde intecknas, derjemte saknade kredit, blef deraf en följd, att dessa skatte- och kronojords-innehafvare, från hvilka bidrag till fattigvården påräknats och förut utgått, i stället måste af fattigvården på ett eller annat sätt understödjas; hvilket i betydlig mån bidragit till förökande af fattigutgifterna. Den kommunen ålagda ovilkorliga skyldigheten att försörja sina fattiga har jemväl hos mången behöfvande alstrat liknöjdhet och brist

på håg att medelst arbete söka bidraga till sin egen och de sinas utkomst och bergning, öfverlemnande i stället omsorgen derom åt kommunen. Antagligen anlitas fattigvården af ungefärligen lika många afsigkomna skattehemmansegare som krononybyggare.

Från hvad nu blifvit yttradt om den tryckande fattigvården göres dock undantag för lappmarkssocknarna, der ifrågavarande onus varit och fortfarande är föga kännbart.

Skellefteå sockens fattigkassa besteg sig vid 1870 års slut till 13,843 riksdaler 33 öre riksmünt.

Angående inom länet befintliga fattighus, länets indelning i fattigvårdssamhällen m. m., återopas senast afgifven femårsberättelse.

I Nysätra socken har, i ändamål att dymedelst minska fattigvårds-utgifterna, under förlidet år inrättats en såkallad fattiggård, hvartill inköpts ett hemman $\frac{1}{2}$ mantal N:o 1 i Flarkbäcken. Vid denna inrättning, som öppnades den 2 Januari innevarande år, intogos till försörjning 21 äldre personer och 8 barn. För betäckande af utgifterna för denna inrättning, har kommunen upptagit ett amorteringslån å 5,000 riksdaler riksmünt. Man förväntar, att ifrågavarande anstalt skall hafva ett välgörande inflytande på kommunens fattigvård och bidraga till förminskande af utgifterna till densamma, men verkningarna deraf kunna dock ännu ej bedömas. Äfven i ett par andra kommuner lära dylika fattiggårdar vara påtänkta.

Landskansliet i Umeå den 20 Oktober 1871.

E. V. ALMQUIST.

C. J. Cygnæus.

B. Ljungberg.

Tab. N:o 1.
FOLKMÄNGD.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	
	Den 31 December enligt Presterskapets summariska uppgifter.			Enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motsstående år.								Enligt årets mönster-rullor approberade beväringss-pligtige.
				Hela folkmängden af			Deraf frie från mantalspenningar.			Utskrifnings-manskap.		
	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.			
Å landsbygden.												
År 1866.....	43,321	44,202	87,523	42,718	43,504	86,222	26,085	27,003	53,088	2,858	516	
» 1867.....	43,557	44,510	88,067	43,355	44,258	87,613	26,423	27,458	53,881	2,910	434	
» 1868.....	42,744	43,684	86,428	43,535	44,522	88,057	27,051	28,271	55,322	2,863	436	
» 1869.....	43,524	44,471	87,995	43,186	44,176	87,362	27,400	28,619	56,049	2,835	441	
» 1870.....	43,849	44,768	88,617	43,556	44,492	88,048	27,817	29,078	56,895	2,511	369	
<i>Deraf Lappar.</i>												
År 1866.....	—	—	—	495	540	1,035	495	540	1,035	—	—	
» 1867.....	—	—	—	600	680	1,280	600	680	1,280	—	—	
» 1868.....	—	—	—	601	687	1,288	601	687	1,288	—	—	
» 1869.....	—	—	—	669	769	1,438	669	769	1,438	—	—	
» 1870.....	—	—	—	676	778	1,454	676	778	1,454	—	—	
I städerna.												
<i>Umeå.</i>												
År 1866.....	1,029	1,234	2,263	1,031	1,256	2,287	473	485	958	95	14	
» 1867.....	1,034	1,267	2,301	1,045	1,279	2,324	466	405	871	91	11	
» 1868.....	1,069	1,289	2,358	1,103	1,225	2,328	440	478	918	89	11	
» 1869.....	1,119	1,364	2,483	1,120	1,370	2,490	454	510	964	110	20	
» 1870.....	1,146	1,419	2,565	1,146	1,403	2,549	475	544	1,019	122	15	
<i>Skellefteå.</i>												
År 1866.....	224	218	442	234	280	514	89	92	181	24	5	
» 1867.....	218	229	447	246	285	531	94	102	196	27	4	
» 1868.....	214	237	451	228	284	512	90	108	198	20	3	
» 1869.....	217	243	460	233	307	540	94	124	218	23	5	
» 1870.....	247	330	577	252	318	570	104	119	223	31	2	
Summa för länets tvenne städer år 1870												
	1,393	1,749	3,142	1,398	1,721	3,119	579	663	1,242	153	17	
I hela länet.												
År 1866.....	44,574	45,654	90,228	43,983	45,040	89,023	26,647	27,580	54,227	2,977	535	
» 1867.....	44,809	46,006	90,815	44,646	45,822	90,468	26,983	27,965	54,948	3,028	449	
» 1868.....	44,027	45,210	89,237	44,866	46,031	90,897	27,581	28,857	56,438	2,972	450	
» 1869.....	44,860	46,078	90,938	44,539	45,853	90,392	27,948	29,283	57,231	2,968	466	
» 1870.....	45,242	46,517	91,759	44,954	46,213	91,167	28,396	29,741	58,137	2,664	336	

Anm. De numeriska uppgifter rörande JORDBRUK och BOSKAPSSKÖTSEL, hvilka förut meddelats i *tabb. N:is 2 och 3* återfinnas numera fullständigare i Hushållnings-Sällskapets årsberättelser (Bidrag till Sveriges officiella Statistik Litt. N).

Tab. N:o 4.
SKOGSHUSHÅLLNING.

1. Serskilda slag af skogar m. m.	2. Areal vid perio- dens slut. Qvadratref.	3. Till ordnad skogshushåll- ning indelade.	4. 5. 6. Afverkningsbelopp		
			År.	utfördt i	
				kvantitet. Kubikfot.	penningvärde. R:dr R:mt.
1) Kongl. Maj:t och Kronan omedelbart tillhörige och under Dess disposition stående:					
Kronoparker.....	628,038,96,24	53,518,40	1866	399,525)	11,510,78
Krono-öfverloppsmarker.....	356,907,43		1867	400,590)	
2) Boställens, kyrkans, läroverks och fromma stiftelsers:			1868	364,478	6,486,34
Kyrkoherdeboställena i Umeå, Bygdeå, Nysätra, Löfånger, Burträsk och Skellefteå.....	16,385		1869	706,254	10,795,25
Militieboställena Axla, Hedlunda, Bäck, Selslund, Selsberg, Fredriksberg och Strömnäs...	11,785		1870	689,837	13,935,67
Kungsgården Gran och donationsjorden till Umeå stad.....	1,259				
3) Härads-allmänningar:					
4) Sockne-allmänningar (oskiftade):					
5) Ekplanteringar:					
6) Mullbärsplanteringar:					
7) Andra skogsplanteringar:					
8) Flygsandsfält:					
} Finnas ej inom Vesterbottens län.					
<i>Anmärkingar och upplysningar:</i>					
I ofvanstående uppgift äro odisponerade krono-öfverloppsmarker och oafvittrade kronoskogar ej intagne.					

Tab. N:o 5.
DÖDADE ROFDJUR.

1. År.	2. Björnar.	3. Vargar.	4. Lodjur.	5. Piltres och Jertvar.	6. Räftar.	7. Mårdar.	8. Uttrar.	9. Lekattar.	10. Sjalar.	11. Ufvar och Omnar.	12. Ugglor.	13. Hökar.	14. Glador.	15. Beloppet af utbetald be- löning. R:dr R:mt.
1866.....	9	3	7	45	887	20	14	90	836	215	29	302	23	4,603
1867.....	14	11	5	23	508	7	26	69	1,739	197	95	396	19	5,161
1868.....	4	7	—	14	463	7	13	77	1,686	145	7	572	13	3,126
1869.....	5	3	2	17	443	12	24	108	1,839	94	129	454	11	2,199
1870.....	6	2	4	20	451	26	30	71	1,270	86	38	375	8	1,005
Summa	38	26	18	119	2,752	72	107	415	7,370	737	298	2,099	74	16,034

Tab. N:o 6.
HUSDJUR DÖDADE AF ROFDJUR.

1. År.	2. Hästar.	3. Nötkrea- tur.	4. Får.	5. Getter.	6. Svin.	7. Fjäderfä.	8. Renar.	9. Skadan beräk- nad i pen- ningvärde. R:dr R:mt.
1866.....	1	3	112	16	—	115	600	5,947,00
1867.....	—	1	111	9	—	94	450	4,374,60
1868.....	—	2	113	34	—	102	366	3,587,40
1869.....	—	2	195	28	—	85	696	6,443,00
1870.....	2	1	157	47	—	138	1,123	11,095,50
Summa	3	9	688	134	—	534	3,235	31,447,50

Tab. N:o 7 a.

BRUK, FABRIKER och MANUFAKTUR-INRÄTTNINGAR ÅR 1870.

1.	2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.		9.		10.		11.		12.		13.		14.		15.		16.		17.		18.		19.		20.		21.	
	Antal Fabriker		Drifkraft, bestående af		Antal begagnade maskiner och redskap.		Egare eller innehafvare.		Arbetare						Tillverkningsvärde.		Beres eller innehafvares beviljning i och för rörelsen.																							
	i gång.	ej begagnade.	i gången.	Kreatur.	ängra eller varmluft.	vatten.	Beräknade hästkrafter.	Ensam egare eller innehafvare.	Bölag.	Mästare.	öfver 18 år		vid fabriken man-tals-skrifne. m. q.	vid fabriken ej man-tals-skrifne. m. q.	under 18 år.		Summa.	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.																			
											m.	q.			m.	q.						m.	q.																	
Glasbruk	2	—	—	—	—	—	19	—	—	2	6	21	—	25	—	58	—	110	70,162	90,00																				
Jernbruk med manufaktursmide, hvaraf ett med valsverk... ..	5	1	—	6	—	—	10	4	—	2	20	365	—	17	11	38	—	451	161,600	830,00																				
Masugnar, 1 gjuteri i förening med jernbruk	4	—	—	4	—	—	4	3	—	1	4	77	43	—	—	41	40	205	101,192																					
Mekanisk verkstad d:o d:o	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	14	—	—	—	—	—	15	25,000																					
Sågar	115	10	—	120	5	for Ansgägen. 275	—	53	—	72	21	258	98	700	16	103	103	1,299	2,327,784	2,732,00																				
Tullmjölkvarnar	20	—	—	20	—	—	—	7	—	13	20	13	—	—	—	—	—	33	31,975	56,00																				
Vadmalsstammar	2	1	—	3	—	—	—	1	1	1	—	3	—	—	—	—	—	3	300	—																				
Ångbränneri	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—																				
Hartz-, terpentin- och limfabrik	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—																				

Tab. N:o 7 b.

HANDTVERKERIN ÅR 1870.

1.	2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.		9.		10.			
	Handverkare eller idkare.		Antal arbetare.		Summa för hvarje klass.		Beviljning för rörelsen.													
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	R:dr	R:mt.										
											Handverkare.	Arbetare.								
På landet.										I städerna.										
Bagare	4	3	—	—	4	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37,50	
Bleckslagare	5	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,00	
Bryggare	1	—	5	—	1	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5,00	
Byggnästare	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	45,00	
Färgare	7	—	1	1	7	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4,00	
Garfvare	18	—	14	—	18	—	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29,00	
Gelbgjutare	3	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	38,00	
Glasmästare	11	—	—	—	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29,00	
Hattmakare	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,00	
Instrumentmakare	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15,00	
Kakelugnsmakare	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,00	
Kammakare	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5,00	
Kardmakare	4	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11,00	
Kopparslagare	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,00	
Murare	10	—	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6,00	
Målare	13	—	—	—	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19,00	
Repslagare	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20,00	
Skomakare	28	—	1	—	28	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5,00	
Skräddare	25	—	2	—	25	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8,00	
Slagtare	4	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,50	
Smeder	27	—	2	—	27	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11,00	
Snickare	20	—	—	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3,00	
Stampare	3	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,00	
Svarfvare	5	—	1	—	5	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Sämsmakare	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Urmakare	9	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Summa	207	3	26	1	207	3	26	1	124,00											301,00

Anm. Några utlänningar hafva icke under år 1870 inom länet idkat handverk eller annan dermed jemförlig handtering.

Tab. N:o 8.

ALLMÄNNA VÄGAR, GÄSTGIFVERIN OCH SKJUTSNING.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Serskilda slag af vägar.	L ä n g d i m i l				Kostnad i R:dr R:mt för de under perioden				Gästgifveriens antal vid periodens slut.	Antal hästar, utgångne		
	af hvarje slag af motstående vägar	af indelade, med skjutsstationer försedda vägar	af fulländade och afsynade nya vägar	af omlagda eller betydligt förbättrade vägar	fulländade nya vägar		omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor			År.	till kronoskjuts.	till gästgifveriskjuts.
					af statsmedel.	af kommunernas medel.	af statsmedel.	af kommunernas medel.				
	vid periodens slut.		under perioden.									
Allmänna vägar.....	27,52	27,52	—	1,25	—	—	11,190	1,902	20	1866	205	16,651
Häradsvägar.....	52,62	38,06	4	0,38	46,000	—	8,000	1,000	35	1867	214	14,376
Socknevägar.....	99,14	2,25	—	4	—	—	—	480	—	1868	49	11,574
I städer.....	0,23	0,23	—	—	—	—	—	—	1	1869	296	13,268
Gästgifverin med skjutsentreprenad.....	—	—	—	—	—	—	—	—	54	1870	260	14,946

Tab. N:o 9 a.

SJÖFART, ÅR 1870.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.
	Fartyg och båtar öfver 3 nyläster, begagnade till utrikes sjöfart.							Fartyg och båtar öfver 3 nyläster, begagnade till inrikes sjöfart.							Summa under året begagnade fartyg och båtar öfver 3 nyläster.						
	Seglande.		Med ångmaskin försedda.			Besättning.		Seglande.		Med ångmaskin försedda.			Besättning.		Seglande.		Med ångmaskin försedda.			Besättning.	
	Antal.	Lästetal.	Antal.	Lästetal.	Hästkraft.	Skeppare.	Sjöfolk.	Antal.	Lästetal.	Antal.	Lästetal.	Hästkraft.	Skeppare.	Sjöfolk.	Antal.	Lästetal.	Antal.	Lästetal.	Hästkraft.	Skeppare.	Sjöfolk.
Landsbygden (utom köpingar).....	20	1,574,70	—	—	—	20	185	21	300,52	1	3	6	22	47	41	1,875,22	1	3	6	42	232
Summa för landsbygden	20	1,574,70	—	—	—	20	185	21	300,52	1	3	6	22	47	41	1,875,22	1	3	6	42	232
Städerna: Umeå.....	16	1,767,50	1	59,50	100	17	246	6	92,00	1	25,00	50	7	18	22	1,859,50	2	84,50	150	24	264
Skellefteå.....	4	344	—	—	—	4	35	2	101,00	1	3,00	6	3	15	6	445,00	1	3,00	6	7	50
Summa för städerna	20	2,111,50	1	59,50	100	21	281	8	193,00	2	28,00	56	10	33	28	2,304,50	3	87,50	156	31	314
Summa för hela länet	40	3,686,20	1	59,50	100	41	466	29	493,52	3	31,00	62	32	80	69	4,179,72	4	90,50	162	73	546

Tab. N:o 9 b.
HANDLANDE, ÅR 1870.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
	Handlande.		Betjening.		Summa för hvarje klass.				Bevilling i och för rö- relsen.
					Handlande.		Betjening.		R.dr R.mt.
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	
På landet.									
De som idka grosshandel eller försälja varor i bod eller från annat upplagsställe:									
i Första Fögderiet.....	37	3	13	1	37	3	13	1	1,611,50
i Andra dito	44	9	11	1	44	9	11	1	625,00
i Lappmarks dito	42	—	3	1	42	—	3	1	—
Summa	123	12	27	3	123	12	27	3	2,236,50
I städerna.									
1. Handlande, som idka grosshandel eller försälja varor i bod eller från annat upplagsställe	56	6	47	13	56	6	47	13	2,343,86
2. Handlande, som utom den ort, der de äro bosatte, sjelfva eller genom andra kringföra eller annorlunda än å marknad till salu utbjuda varor.....	26	2	—	—	26	2	—	—	—
Summa	82	8	47	13	82	8	47	13	2,343,86

Tab. N:o 10 a.

Tab. N:o 10 b.

HEMMAN OCH JORDLÄGENHETER M. M. Å LANDSBYGDEN. JORDOMRÅDE OCH EGENDOMAR I STÄDERNA, ÅR 1870.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
Hemman och jordlägenheter af alla slag, efter olika natur vid femårsperiodens slut.	H e m m a n.		Brukningsdelar.	A n t a l				Taxeringsvärde sista året. R:dr R:mt.	Städernas namn.	År.	Tomter.		Antal nybyggda bostadshus.	Jordar och lägenheter.					Taxeringsvärde i R:dr R:mt.		
	Mantal			jordtorp.	ryttare-, soldat- och båtmans-torp.	backstugor.	andra lägenheter.				Åker	Äng		Skog och betesmark m. m.	Summa jordareal.	Nuvärande mantal.	Af hus och tomter.	Af jordar.	Summa.		
	oförmedlade.	nuvarande.																		bebyggda.	obebyggda.
A) Krono-egendomar.																					
1) Under allmän disposition.																					
c) Hemman	0,125	—	1	—	—	—	—	—	Umeå	1866	148	6	3	4,734	—	4,412,80	9,146,80	1	1,528,400	284,100	1,812,500
d) Boställen	16,004	14,531	21	—	—	—	—	358,500		1867	150	6	2	d:o	—	d:o	d:o	d:o	1,541,800	255,200	1,797,000
e) Jordlägenheter	—	—	4	—	—	—	4	—		1868	151	5	1	d:o	—	d:o	d:o	d:o	1,616,300	260,500	1,876,800
										1869	153	5	2	d:o	—	d:o	d:o	d:o	1,612,300	260,500	1,872,800
										1870	154	5	2	d:o	—	d:o	d:o	d:o	1,640,400	256,100	1,896,500
2) Under enskild disposition.																					
b) Hemman	177,247	60,245	1,268	—	—	—	—	763,800	Skellefteå...	1866	45	75	2	513,01	94,98	1,809,98	2,417,97	1	381,800	4,000	385,800
c) Jordlägenheter	0,391	0,391	9	237	—	—	287	449,744		1867	45	75	0	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	387,700	4,000	391,700
d) Fiskerin	—	—	—	—	—	—	137	6,900		1868	47	73	2	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	393,100	4,000	397,100
										1869	47	73	2	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	393,800	4,000	402,800
										1870	48	72	2	d:o	d:o	d:o	d:o	d:o	393,990	4,000	402,990
B) Skatte-egendomar.																					
a) Boställen	1,742	1,742	4	—	—	—	—	57,000	Anmärkning: Skog och betesmark äro i Umeå icke serskildt uppmätta, utan upptagna tillhopa.												
c) Hemman	801,913	701,550	3,695	—	470	—	—	17,155,134													
d) Jordlägenheter	—	—	—	90	—	—	167	274,900													
e) Fiskerin	—	—	—	—	—	—	40	24,600													
f) Verk och inrättningar ...	—	—	—	—	—	—	144	2,649,000													
C) Frälse-egendomar.																					
d) Hemman	2,203	2,203	—	—	—	—	—	56,900													
e) Jordlägenheter	—	—	—	—	—	—	1	400													
	999,625	780,662	5,002	327	470	—	780	21,796,878													

Tab. N:o 11.

LAGA SKIFTEN ÅREN 1866—1870.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	
År.	A f s l u t a d e l a g a s k i f t e n .																									
	Sökta skiftens antal.	Skiftade mantal.		Qvarboende delegares					Uflyttade delegares					Summa skiften.	Skiftade qvadratref.					Utgifter till Landtmätare och gode män. R:dr.	Öfriga beräknade utgifter. R:dr.					
		Antal.	Nuvarande.	Skiftesantal.				Summa.	Skiftes-antal.				Summa.		Åker.	Äng.	Od- lings- mark.	Afrös- nings- jord.	Impe- dimen- ter.			Summa.				
				1.	2.	3.	4.		öf- ver 4.	1.	2.	3.											4.	öf- ver 4.		
1866....	10	9	—	11,693	8	51	126	80	—	268	5	14	39	20	5	83	351	7,498	8,735	6,658	119,653	9,171	151,715	32,606	8,018	
1867....	3	4	—	6,147	1	30	60	16	—	107	3	20	15	4	—	42	149	2,005	7,291	4,746	118,932	2,666	135,640	24,661	3,665	
1868 ...	3	8	—	7,147	21	66	117	28	—	232	4	12	9	—	—	25	257	3,778	10,723	2,659	156,489	18,953	192,602	35,035	4,330	
1869....	16	13	—	13,895	9	60	105	48	10	232	2	24	12	4	—	42	274	6,388	17,149	3,930	264,500	17,771	309,738	42,324	5,741	
1870....	15	12	0,5	14,748	14	82	141	120	—	357	6	28	27	16	—	77	434	9,643	16,231	9,479	197,051	14,520	246,924	29,049	7,532	
	47	46	0,5	53,630	53	292	549	292	10	1,196	20	98	102	44	5	269	1,465	29,312	60,129	27,472	556,625	63,091	1,036,619	163,675	29,256	

Tab.

K R O N O -

1.		2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
		Afkortad.					Anordnad eller	
		1866.	1867.	1868.	1869.	1870.	1866.	1867.
Stats-medel.								
Ränta.....	R:mt R:dr	17,54	17,16	17,74	26,99	15,79	57,798,72	57,503,80
Tionde spanmål.....	» »	—	—	—	2,97	—	24,414,00	23,669,28
Arrendemedel.....	» »	—	—	—	—	—	1,601,55	1,597,07
Mantalspenningar.....	» »	523,20	1,031,80	877,20	680,00	539,00	9,896,40	9,564,20
	Summa	540,74	1,048,96	894,94	709,96	554,79	93,710,67	92,333,35
Riksgälds-medel.								
Allmän bevillning.....	R:mt R:dr	620,20	1,157,12	993,66	764,49	645,13	34,458,91	35,180,48
Afgift för stämpling af tidningar.....	» »	0,12	0,17	0,17	0,15	0,12	144,18	152,68
Skatterättsmedel.....	» »	0,37	0,18	0,05	—	0,05	341,07	151,17
Observationsmedel.....	» »	0,02	0,07	0,20	—	0,12	20,49	57,92
Vapenskatt.....	» »	—	52,36	10,17	—	—	—	11,729,31
	Summa	620,71	1,209,90	1,004,25	764,64	645,42	34,964,65	47,271,56
Diverse Verks medel.....	R:mt R:dr	1,716,27	2,630,00	3,042,47	2,265,72	1,464,53	71,476,73	54,866,16
Annorstädes debiterade medel.....	R:mt R:dr	—	—	—	—	—	13,252,85	7,499,81
	Summa	2,877,72	4,888,86	4,941,66	3,739,72	2,664,74	213,404,92	201,970,88

N:o 12.

UPPBÖRDEN.

9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.
inom räkenskapsåret influten.			Resterande vid årets slut.					Summa uppbörd, deri inberäknade restantier från föregående år.				
1868.	1869.	1870.	1866.	1867.	1868.	1869.	1870.	1866.	1867.	1868.	1869.	1870.
60,674,76	61,711,20	73,741,61	121,42	90,66	153,39	77,71	146,32	57,937,68	57,611,62	60,845,89	61,815,90	73,903,72
25,484,08	26,483,93	26,322,51	51,52	44,54	57,40	32,68	23,09	24,468,52	23,712,82	25,511,48	26,518,98	26,345,60
1,592,72	1,358,33	1,336,79	—	—	—	—	—	1,601,55	1,597,07	1,592,72	1,358,33	1,336,79
9,479,40	9,217,60	9,378,80	46,00	71,20	36,80	58,40	54,20	10,465,60	10,667,20	10,393,40	9,956,00	9,972,00
97,230,96	98,771,06	110,779,71	221,94	206,40	247,59	168,79	223,61	94,473,35	93,588,71	98,373,49	99,619,21	111,558,11
35,025,19	36,949,04	38,323,80	135,72	225,16	73,43	219,97	287,07	35,214,83	36,562,76	36,092,28	37,983,50	39,256,00
244,83	196,50	252,28	—	—	—	—	—	144,30	152,85	245,00	196,65	252,40
51,19	48,23	82,08	—	—	—	—	—	341,44	151,35	51,24	48,23	82,13
222,72	107,72	107,38	—	—	—	—	—	20,51	57,99	222,92	107,72	107,50
51,89	—	—	—	54,97	3,00	1,62	0,12	—	11,836,64	65,96	1,62	0,12
35,595,82	37,301,49	38,765,54	135,72	250,13	76,43	221,59	287,19	35,721,08	48,761,59	36,676,50	38,287,72	39,698,15
115,134,32	59,690,96	53,795,43	485,38	262,79	177,04	2,224,75	369,70	73,678,40	57,758,95	118,353,83	64,181,43	55,629,66
11,303,96	7,756,14	7,836,76	1,65	1,65	1,67	1,65	—	13,254,50	7,501,46	11,305,63	7,757,79	7,836,76
259,265,06	203,519,65	211,177,44	844,69	750,97	502,73	2,616,78	850,50	217,127,33	207,601,71	264,709,45	209,576,15	214,722,68

Tab. N:o 13.
SPARBANKER.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.																			
																					Under året					Vid årets slut				Klassifikation af delegarne efter deras vid hvarje års slut innestående behållning.									
																					År.	Antal Sparbanker.		tillkom- nena delegare.	afgån- garna delegare.	insatt be- lopp.	i räk- skaperne godtgjord ränta å delegarnes kapital.	uttaget belopp.	qvar- ståen- dedel- egare.	inneståen- de behåll- ning, till- hörande delegarne.	befintligt öfverskott (grund-och reservfond, räntevin- ster m. m.).	Summa af kolumner- ne N:is 8 och 9.	1866.		1867.		1868.		1869.
Antal.	Antal.	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.	Antal.	R:dr	R:mt.	R:dr	R:mt.	Antal del- egare.	Summa R:dr R:mt.	Antal del- egare.	Summa R:dr R:mt.	Antal del- egare.	Summa R:dr R:mt.	Antal del- egare.	Summa R:dr R:mt.	Antal del- egare.	Summa R:dr R:mt.																			
1865	—	—	—	—	—	458	73,793	3,785	77,578	under 1 R:dr..... fr. 1 t. o. m. 10 R:dr	—	—	4	2	6	3	11	6	8	4																			
1866	2	116	60	11,869	3,835	20,242	514	69,255	2,745	72,000	» 10—25 »	99	471	189	902	217	1,112	258	1,390	272	1,388																		
1867	2	272	86	11,329	3,575	21,183	700	62,976	4,527	67,503	» 25—50 »	106	1,727	196	3,079	198	3,150	239	3,872	283	4,481																		
1868	2	141	51	12,586	3,195	11,966	790	66,791	2,281	69,072	» 50—100 »	77	2,684	89	3,090	136	4,689	150	5,453	191	6,671																		
1869	2	276	47	31,310	3,592	10,122	1,019	91,573	6,164	97,737	» 100—200 »	78	5,434	76	5,410	81	5,692	130	8,862	266	14,017																		
1870	2	362	51	44,781	4,974	13,355	1,330	127,978	2,473	130,451	» 200—300 »	63	8,682	68	9,410	64	9,148	104	14,550	147	20,398																		
											» 300—400 »	25	6,045	20	4,825	25	5,940	45	10,482	52	12,159																		
											» 400—500 »	15	5,126	16	5,307	22	7,527	31	10,728	37	12,608																		
											» 500—1,000 »	16	7,302	15	6,802	12	5,361	14	6,229	25	11,116																		
											» 1,000 »	23	15,917	16	10,840	19	11,923	27	18,179	30	19,663																		
											utöfver 1,000 »	12	15,867	11	13,309	10	12,246	10	11,822	19	25,473																		
											Summa	514	69,225	700	62,976	790	66,791	1,019	91,573	1,330	127,978																		

Statistik, 1872. P. A. Norstedt & Söner.

Tab. N:o 14.
FATTIGVÅRDEN.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.																								
																									Antal fattighjon, som erhållit full försörjning.													Fattigvårdens										
																									Fattigvårds- samhällen		med gemensam fattigvård.		Antal rotar.	Antal fattighus.	Äldre personer, vårdade				Summa. af båda könen.	Antal af fattigvården understödde, som ej fått full för- sörjning.			inkomster. R:dr R:mt.									
																									i fattig- hus.	på annat sätt.	Barn, vårdade i och utom fattighus.	Summa. af båda könen.			m.	q.	Summa	Afkast- ning af egendom, kollektor m. m.		Personel afgift.	Tillskott		Ersättning		Summa af annat fattig- vårds- sam- hälle.	Summa af stat- smedel.	Summa af inkomster.	Summa utgifter i och för fattigför- sörjning. R:dr R:mt.				
1866	24	—	—	5	5	30	174	217	267	288	446	535	981	1,901	1,677	3,578	7,574,45	12,416,85	41,056,56	18,439,07	615	—	80,101,93	84,073,17																								
1867	24	—	—	5	7	36	172	284	336	344	515	664	1,179	2,753	2,981	5,734	5,751,35	12,265,74	54,768,66	27,256,95	615	—	100,657,70	112,120,10																								
1868	24	—	—	5	4	25	187	297	470	463	661	785	1,446	3,333	3,529	6,862	8,282,78	13,504,90	87,516,60	18,008,43	800	4,50	128,117,21	135,246,01																								
1869	25	—	—	5	3	23	231	318	887	899	1,121	1,240	2,361	2,500	2,799	5,299	4,617,58	13,512,92	76,265,45	59,447,97	800	198,24	154,842,16	156,066,72																								
1870	25	—	—	4	3	13	209	303	701	686	913	1,002	1,915	1,897	2,083	3,980	4,516,11	13,470,22	54,368,90	48,547,42	800	26,20	121,728,85	128,563,82																								